

FEITENRELAAS DIJKVERSTERKING UITDAM PARTICIPATIE- EN LANDSCHAPSPIJN

Foto Marijke Bresser

20190902_AMMD_Module_14_Uitdam_steenbekleding_varianten_IN_var3.png

STICHTING DORPSRAAD UITDAM
STICHTING DE KWADE ZWAAN

11 MAART 2021

INLEIDING

In ons betoog richten wij ons specifiek op de dijkversterking van Uitdam: hoe een klein dorp bijna 15 jaar strijdt.

De bewoners worden vertegenwoordigd door de Stichting Dorpsraad Uitdam (DRU). Vanaf het begin hebben Jaap Hoekman (voorzitter DRU) en Jeroen Koninkx (secretaris DRU) zich namens de dorpsraad ingezet voor een bij Uitdam passende dijk. In de afgelopen 15 jaar zijn zij daarbij vanuit de dorpsraad bijgestaan door Onno Waalewijn, Simon Groen en in de laatste periode Ineke Hoekman. Stichting De Kwade Zwaan (DKZ) heeft haar basis en oorsprong in Uitdam, vanwege oprichter Manja Verhorst-Van Leeuwen. Samen met Sayone Daan hebben zij gestreden voor een mooie groene dijk voor Uitdam. DRU en DKZ hebben vanaf het begin van het dijkversterkingstraject samen opgetrokken.

Bewoners uit Uitdam hebben ook actief deelgenomen in de in 2018 opgerichte Stichting Zuyderzeedijk (Joke van der Meer, Willem Vrijlandt, en Soemini Kasanmoentalib (IJsselmeervereniging) en in de Adviesgroep Dijkversterking Hoorn-Amsterdam (Onno Waalewijn namens de DRU en Manja Verhorst namens DKZ en Willem Vrijlandt), opgericht in 2008 en ontbonden in 2017. Beide initiatieven zijn van belang voor het hele dijkversterkingstraject Hoorn-Amsterdam.

De Adviesgroep is belangrijk gebleken om additionele onderzoeken te initiëren en stimuleren zoals Dijken op Veen, Pompenonderzoek, Bewezen Sterkte, Vacuümconsolidatie, Dijkankers en Plaxis etc. waar met name Onno Waalewijn en Jaap Hoekman namens het dorp in participeerden.

Vele bewoners hebben zich ingezet tijdens ateliers, bewonersbijeenkomsten, informatiesessies etc. om zich hard te maken voor een goede oplossing voor Uitdam.

En tot slot de Actiegroep Uitdam, opgericht in 2020. Toen bleek dat bijna 15 jaar 'constructief meedenken, proactief mee-oplossen, constant de dialoog opzoeken' en met een mooi Deltacommissaris advies tot een betonnen landingsbaan had geleid bleek zelfs Uitdam tot actie bereid. "Uitdam Huilt", "Landschapspijn" met de "Zwarte Vlaggen". Hans Bottelier, Rein Bresser, Bas Rogaar, Tol Noutsis, Katja Schuurman, Joyce Overbeek van Overbeek en vele anderen.

Onze allerliefde voor de dijk van Uitdam wordt altijd in beeld gebracht door de prachtige foto's van fotograaf, Marijke Bresser.

Het is een gezamenlijke inspanning vanwege onze liefde voor dit prachtige unieke Noord-Hollandse Landschap, uniek in Nederland.

Hoe de Nederlanders met het water leven en hoe wij als Nederlanders het water keren, prachtig zichtbaar, een icoon van een dijk, onder de rook van Amsterdam.

Dat stukje dijk verdient een beter lot, dat verdient de kennis en de kunde van nú en geen 15,4 meter beton en steen. Het tij kan nog gekeerd worden.

Al deze bewoners hebben veel steun mogen ondervinden, in verschillende fasen om tot een goede oplossing te komen voor deze dijk, van vele bestuurders en betrokkenen, van provinciale statenleden, gemeenteraadsleden en van vele betrokken experts. Dank daarvoor.

Inhoudsopgave (en leeswijzer)

15 Jaar is een lange periode.

Voor de bewoners van Uitdam bestaat het dijkversterkingstraject uit 5 perioden:

1. De start 2006 tot 2017
2. Het Deltacommissaris advies 2017-2018
3. Post Deltacommissaris advies en het betonstenen ontwerp 2018-2020
4. De rekenfout in 2020 tot de expertmeeting in 2020
5. De expertmeeting 2020 tot heden

Dit stuk bevat de hoofdlijnen van het proces van de afgelopen jaren.

In chronologische volgorde proberen wij u mee te nemen in het proces dat met name de Dorpsraad (DRU) en de Stichting De Kwade Zwaan (DRU) hebben doorlopen met alle betrokken partijen: het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, De provincie Noord-Holland, de gemeente Waterland, Ministerie Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, Deltacommissaris en staf, en alle experts.

Omdat 15 jaar een enorm dossier oplevert hebben wij een grote greep gedaan en dit opgenomen in de APPENDIX Dijkversterking Uitdam. In de APPENDIX vindt u al het ondersteunende materiaal voor ons feitenrelaas.

Indien in dit stuk niet specifiek wordt aangegeven uit welk document het komt, kunt u bij het betreffende jaar het document aantreffen. Voor een groot deel wordt letterlijk geciteerd.

U zult veel correspondentie zien waar betrokkenen elkaar tutoyeren en bij voornaam noemen. Vanzelfsprekend met respect en achting voor de functies en verantwoordelijkheden, ondanks de regelmatig oplopende emoties, die ook zichtbaar kunnen zijn in het ondersteunende materiaal.

Bij voorbaat excuses als namen niet correct gespeld zijn of functietitels niet juist. HHNK en AMMD lopen door elkaar.

1. Periode 1: De start 2008 tot 2017

Nadat in 2006 de Markermeerdijk bij Uitdam is afgekeurd op binnenwaartse stabiliteit start het dijkversterkingstraject voor de bewoners van Uitdam met de publicatie van de Startnotitie MER Versterking Markermeerdijk Edam-Amsterdam in 2008. De opdracht is dat de Markermeerdijk

In deze Startnotitie m.e.r. Versterking Markermeerdijk Edam-Amsterdam (september 2008) worden voor Uitdam 2 oplossingsrichtingen benoemd: buitenwaartse asverschuiving en constructieve versterking.

- Een buitenwaartse versterking kan in grond worden uitgevoerd door een buitenwaartse asverschuiving toe te passen.
- Een andere oplossing kan het handhaven van de huidige dijk zijn, als daarin bijzondere constructies worden toegepast

Een belangrijke functie van de startnotitie is om inzicht te geven in de verschillende alternatieven. *Daarbij gaat het uitdrukkelijk nog niet om de vraag welke oplossing de beste is, maar wat er onderzocht moet worden om zicht te krijgen op de beste oplossing. Wordt alles onderzocht wat onderzocht moet worden?* (Startnotitie, 2008)

De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) brengt vervolgens advies uit aan Gedeputeerde Staten Noord-Holland:

- De dijk heeft bijzonder cultuurhistorische waarde. In paragraaf 3.2 [van de MER] is beschreven hoe de dijk als landschaps-, natuur- en cultuurhistorisch element wordt beleefd (belevingswaarde), maar niet wat de intrinsieke waarde van de dijk en zijn omgeving zelf is.
- Zeer schadelijke principe oplossingen voor het cultuurlandschap zijn:
 - o Verzwaring binnenberm
 - o Verflauwing binnentalud
 - o Buitenwaarts versterken met asverschuiving waarbij een deel van de oorspronkelijke dijk wordt vergraven.
- Het RACM heeft voor Uitdam een *voorkeur voor* oplossingsrichting constructieve maatwerkoplossingen [w.o. damwandconstructies] mits deze geen schadelijke effecten hebben op de bebouwing
- Daarnaast verzoekt het RACM u een nadere afweging te maken om een aantal cultuurhistorisch minder ingrijpende oplossingsrichtingen op te nemen als keuzevariant en ten minste te beargumenteren waarom een aantal varianten niet reëel zouden zijn (2008)

Dorpsraad Uitdam (DRU) geeft in 2008 als respons op de Startnotitie MER

- *In het algemeen vinden wij dat de startnotitie volledig en goed onderbouwd is opgesteld. Het is een helder document met duidelijke uitgangspunten.*
- *Ook de visie vinden wij helder geformuleerd en geeft goede houvast voor verdere ontwikkelings- en implementatieplannen van dit project.*
- *De keuze die gemaakt is voor de genoemde oplossingen lijkt voor de hand liggend en de enig mogelijke. Wat wij niet terug kunnen vinden is de impact van deze oplossingen. Met impact bedoelen wij zowel de visuele als technische gevolgen voor het dorp Uitdam*
- *Indien de voorgestelde oplossingsrichtingen allen hetzelfde beoogde effect sorteren, dringen wij ten sterkste aan op die constructieve oplossing, die de dijk als provinciaal monument (visueel) het minst aantast, de grondwaterstand zo weinig mogelijk beïnvloedt en de minste ingrijpende werkzaamheden met zich meebrengt.*

De bewoners in Uitdam zijn op dat moment reeds alert naar aanleiding van de ervaringen en verhalen van de bewoners die de dijkversterking van de Markermeerdijken langs het traject Enkhuizen-Hoornlangs meemaken. Het Noord-Hollands Dagblad kopt in 2013 *“voor de deur ligt een Atlantikwall, was dat wel nodig? Het gaat soms mis, geeft ook het hoogheemraadschap toe. Zoals bij het Markermeer.*

Het latere Kader Ruimtelijke Kwaliteit van de provincie Noord-Holland vermeld: *"De materialisatie van de delen van de onlangs versterkte Zuiderdijk (tussen Enkhuizen en Hoorn) geldt hierbij als beeld hoe het niet moet"* (Addendum Kader Ruimtelijke Kwaliteit van PNH, HHNK, RWS juni 2014).

Na de Startnotitie blijkt vrij snel dat er eigenlijk onvoldoende inzicht is in de staat van de Markermeerdijken en dat de door HHNK gehanteerde rekenmodellen gebaseerd zijn op dijken van klei en zand en daarmee niet van toepassing zijn voor dijken op veen, zoals de Markermeerdijken. In 2011 start daarom het onderzoek Dijken op Veen.

Het onderzoek heeft als doel om een aangepaste rekenmethodiek te ontwikkelen, specifiek voor de Markermeerdijken. Noord-Holland is een provincie met veel dijken op veen en van deze dijken op een veenondergrond was tot nu toe weinig bekend. (Deltares, website)

Voor het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is het belangrijk meer inzicht in het gedrag van het dijklichaam en ondergrond te krijgen zodat waar mogelijk de dijkversterking kan worden geoptimaliseerd. Deze optimalisatie leidt niet alleen tot kostenbesparing, maar maakt ook de omwonenden duidelijk dat alles is gedaan om het landschap te sparen en toch het geëiste veiligheidsniveau te garanderen. (Deltares, Dijken op Veen-literatuurstudie, 2012)

Ondanks dat het HHNK dus nog geen zicht heeft op de sterkte van de veenondergrond van de Markermeerdijken en ondanks dat de bewoners van Uitdam tijdens de voorafgaande informatiebijeenkomst de nadrukkelijke wens hebben uitgesproken om de alternatieve oplossingsrichting "constructieve versterking" ook te onderzoeken, presenteert HHNK in 2012 het Voorkeursalternatief voor Uitdam zonder voorbehoud: buitenwaartse versterking met ca. 23 meter asverschuiving. HHNK erkent wel al dat Uitdam een bijzonder en uniek stukje van de dijk is.

HHNK vermeldt daarbij als aandachtspunt: *lokaal heerst een voorkeur voor een constructieve oplossing. Echter gezien de kosten is er dan geen sprake van een sobere en doelmatige oplossing in vergelijking met de buitenwaartse oplossing in grond.* De goedkoopste oplossing is de buitenwaartse versterking (6,4 mln, terwijl bijvoorbeeld een diepwand 10 mln is). Het bijgesloten MER-rapport van DHV geeft aan dat de buitenwaartse asverschuiving op alle effecten (landschap, natuur, ...) negatief scoort. (Adviesnota, 2012)

Ook de gemeente Waterland verzoekt in een brief (oktober 2012) aan HHNK-bestuur dat het tweede voorkeursalternatief wordt onderzocht en spreekt zich uit middels een brief en een motie (december 2012), gesteund door alle 7 partijen, met het verzoek *alles te doen wat in haar vermogen ligt om bij de dijkversterkingstraject betrokken instanties te bewerkstelligen dat het uiterlijk van de Markermeerdijk bij Uitdam in de huidige staat blijft. Met borging van de resultaten van Dijken op Veen en in Uitdam recht doen aan de voor Waterland belangrijke aanwezige waarden op gebied van landschap, natuur en cultuurhistorie.*

Met brieven aan verantwoordelijk bestuurder en het gehele bestuur verzoeken DKZ en DRU, HHNK om niet direct naar één oplossing te trechteren, die leidt tot landschapsvernietiging, zonder dat er überhaupt inzicht is in de sterkte van de dijk. *Is het Hoogheemraadschap op korte termijn alsnog bereid tot een echte dialoog?* (d.d. 6, 7 oktober, 17 december 2012)

HHNK stelt in de nieuwsbrief (oktober 2012): *ondanks dat experts verwachten dat dijken op veenbodems in de praktijk sterker en stabiel zijn en het onderzoek daartoe loopt, ondanks dat de resultaten binnenkort bekend zijn, kan HHNK niet wachten omdat een nieuw rekenmodel ontwikkelen 3 tot 5 jaar in beslag neemt. De dijken zijn immers al in 2006 afgekeurd.* Hoewel HHNK ook aangeeft *in de plannen wel ruimte te houden om gebruik te maken van de nieuwste inzichten*, blijkt uit de bijgesloten planning dat besluitvorming over het projectplan en MER met aansluitende inspraak eind 2013 wordt verwacht. Dit betekent dat het ontwerp dus binnen het jaar zou zijn vastgesteld. Deze korte doorlooptijd verhoogd de druk voor DRU/DKZ.

Kort daarop geven de eerste resultaten van het onderzoek Dijken op Veen aan *“Uit de doorvertaling van de onderzoeksresultaten naar het dijktraject Hoorn-Amsterdam volgt dat een aanzienlijke reductie in de voorgenomen dijkversterking mogelijk lijkt te zijn met een betere beschrijving van het veengedrag.”* (2012)

DRU geeft daarom nadrukkelijk aan niet akkoord te gaan met het VKA tot buitendijkse asverschuiving omdat dit voorlopig besluit prematuur is, omdat Dijken op Veen onderzoek laat zien dat de dijken sterker zijn, en alleen met toepassing van deze resultaten kan daadwerkelijk sobere en doelmatige dijkversterking plaatsvinden. Bovendien heeft DRU nog geen onderbouwing ontvangen waarom andere constructieve oplossingen niet mogelijk zijn, zeker in combinatie met Dijken op Veen-resultaten. Tot slot geeft de DRU aan dat de huidige, formele besluitvormingsprocedure betrekking heeft op het huidige VKA, dat de facto nu een achterhaald ontwerp is en bovendien door de voorgenomen planning de burger volledig buiten spel als het gaat om het invlechten van de uitkomsten van de “Dijken op Veen” proef. (december 2012)

Ondanks dit alles stelt HHNK zich op het standpunt dat HHNK *een weloverwogen keuze voor een VKA heeft gemaakt op basis van de criteria financiën, techniek (met een voorkeur een versterking in grond), milieu (inclusief landschap en cultuur), maatschappelijke kosten, intern en publiek, in het kader sober, robuust en doelmatig. Bij de integrale afweging van de varianten op bovengenoemde aspecten heeft versterking in grond, met in de eindsituatie een dijk die weer direct aan het water ligt, de doorslag gekregen.*

Hierbij wordt aangegeven om voor Uitdam de mogelijkheid van een constructieve oplossing open te houden, waarbij wel naar extra financiering moet worden gezocht (februari 2013). Echter HHNK gaat niet zelf het 2^e voorkeursalternatief, constructieve oplossing, onderzoeken.

Begin 2013 blijkt dat er al vanaf april door Deltares gewerkt kan worden aan de nieuwe rekenmodellen. Ministerie I&M geeft de Dijkversterking Markermeerdijken meer tijd, n.a.v. Dijken op Veen onderzoek en moet de versterking niet in 2017 – zoals alle HWBP2 projecten – maar in 2021 gereed zijn.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed publiceert een “handreiking voor de omgang met dijken als cultureel erfgoed”. Een luchtfoto van De Waterlandse Zeedijk bij Uitdam in Noord-Holland staat prominent in de publicatie (augustus 2013)

Het gaat dan ook om cultuurhistorische elementen van de eerste orde, in belangrijke mate kenmerkend voor de eigenheid van een gebied. Het zijn iconen van onze eeuwenlange omgang met het water. Ook de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie noemt de dijken van de provinciale monumentenlijst als structuurdragers van provinciaal belang.

In 2014 geeft ook de aangepaste MER-dijkversterking Hoorn-Edam-Amsterdam een negatief oordeel op de buitenwaartse asverschuiving. Het vervolgonderzoek van Dijken op Veen laat zien dat *veenbodems onder dijken in de praktijk sterker blijken dan tot nu toe aangenomen en dat in het huidige rekenmodel voor dijkversterking die specifieke eigenschappen van veen niet goed zijn meegenomen.*

De Gemeente Waterland vraagt aandacht in de 2^e Kamercommissie I&M: *Het dorp Uitdam ligt op de dijk en is de dijk. HHNK koerst op de buitenwaartse dijkversterkingsvariant en geeft aan dat voor 80% zeker de nieuwe dijk bij Uitdam buitendijks gaat worden aangelegd. De Gemeente Waterland wil een breed gedragen oplossing, die rekening met de hoge cultuurhistorische en monumentale waarden van de dijk en het unieke en karakteristieke dorp Uitdam. Zij pleit om veel meer gewicht toe te kennen aan behoud van het karakteristieke aanzicht van Uitdam. Wij vinden ook dat er verder gezocht moet worden naar innovatieve oplossingen met behoud van Uitdam op de dijk.*

De gemeente Waterland staat niet achter een buitenwaartse asverschuiving als oplossing voor de dijkverbetering bij Uitdam (Juni 2014)

De provincie Noord-Holland (PNH) doet een interventie. Er worden 3 Werkateliers met experts gepland: *Het dorp Uitdam en de ligging aan de dijk zijn uniek, dat vraagt een toegespitste aanpak. HHNK, PNH en ministerie I&M hebben besloten om hier samen met de bewoners een oplossing te zoeken. We willen graag samen kijken naar de dijkversterking. Hoe kunnen we die nou slim ontwerpen, zodat het veilig is én het unieke karakter van het dorp behouden blijft? Dat is de opdracht waar het hoogheemraadschap voor staat. (omgevingsmanager HHNK in HHNK-Brochure, 2014)*

De provincie Noord-Holland publiceert Kader Ruimtelijke Kwaliteit dijkversterking Hoorn-Amsterdam in samenwerking met HHNK en RWS (KRK, juni 2014). *Waarin Uitdam als één van de 10 plekken wordt benoemd waar maatwerk nodig is in de ontwerpfase. Motto: "de mooiste dijk van Nederland".*

(11 juni 2014) Met luchtfoto van Uitdam als foto omslag én bij elk hoofdstuk

Ondanks dat er besloten is om Werkateliers te houden om een oplossing te zoeken en ondanks het KRK, publiceert HHNK het Voorontwerp Projectplan (VOPP) in juli 2014, met de buitenwaartse asverschuiving.

Het doel van de drie werk-verdiepingsateliers is om "Samen met de bewoners een oplossing te zoeken voor een dijkversterking die past bij de specifieke omgeving en binnen van het technisch en financieel haalbare met acceptabele risico's. Er worden drie sporen verkend: (1) buitenwaartse versterking met asverschuiving, (2) een constructieve versterking waarbij huidige profiel in stand blijft en (3) niet eerder onderzochte oplossingen, waaronder de zogenaamde 'stapeldijk'. Er worden duidelijke afspraken gemaakt voor het vervolgproces en de planning:

- Waarbij de constructieve versterking en bijbehorende kostenraming verder wordt uitgewerkt, de 'stapeldijk' wordt onderzocht. Daarna volgt nog een 4e bijeenkomst waar alle resultaten worden gedeeld, waarna een definitief rapport wordt opgesteld waarbij bewoners, gemeente, HHNK en provincie elk een eigen advies meegeven met het rapport aan de bestuurders. Daarna, medio 2015 volgt een bestuurlijk besluit, waarbij alle factoren meegewogen worden, ook de resultaten van het verdiepingsatelier.

Deze afspraken worden zelfs bevestigd door het HHNK in een HHNK-brochure (december 2014).

In 2015 ligt de focus op diverse onderzoeken zoals toepasbaarheid Dijken op veen, Plaxis. Maar ook het Pompenonderzoek en Bewezen Sterkte Markermeerdijken. ENW geeft in haar advies op diverse punten en vanuit verschillende invalshoeken aan dat verder onderzoek naar de bewezen sterkte van de huidige dijk een aanzienlijke besparing in kosten en een substantiële reductie van de dijkversterkingsopgave kan opleveren. Daarnaast speelt de aankondiging van de nieuwe normering die per 2017 zal gelden,

waarover de omgevingsmanager stelt "uit beide analyses bleek dat het nieuwe normering niet leidt tot grote afwijkingen van het bestaande ontwerp op basis van de nu geldende normering".

Medio 2015 wordt ook de samenwerking van HHNK met een Alliantie aangekondigd. De HHNK-projectmanager Markermeerdijken stelt in een brief aan DRU:

- *Juist om de resultaten van die lopende onderzoeken en de laatste technische ontwikkelingen tot laat in het proces mee te kunnen nemen, kiezen we ervoor om nu al een aannemer in de arm te nemen.*
- *In de alliantie zetten we het huidige participatieproces voort, om samen met de omgeving te komen tot een oplossing met draagvlak.*
- *De alliantiepartner krijgt straks de oplossingen uit het voorontwerp projectplan (VOPP) als vertrekpunt mee. In dit VOPP staat voor Uitdam geen voorkeursoplossing, in plaats daarvan is Uitdam aangegeven als sectie waar ateliers plaats zullen vinden. Inmiddels hebben 3 ateliers plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot een tussenstand rapport. Dit rapport vormt eveneens, net als het KES [Klanteisspecificatie] samen met het Kader Ruimtelijke Kwaliteit en het voorlopige MER, het startpunt voor de alliantie. Ze [de alliantie] zal met behulp van alle informatie zoeken naar een haalbare passende oplossing met zo veel mogelijk draagvlak.*
- *Daarbij zal ze het gesprek met de omgeving zoals dat nu plaatsvindt voortzetten. Het gesprek zal concreter worden dan nu het geval is, omdat dan daadwerkelijk over het uiteindelijke ontwerp voor de versterking in Uitdam zal worden gesproken.*

De publiek/private samenwerking van HHNK, Boskalis en VolkerWessels gaat als Alliantie Markermeerdijken (AMMD) het project van de dijkverzwaring tussen Hoorn en Amsterdam leiden. (15 december 2015)

Terwijl DRU/DKZ in afwachting zijn van de uitkomsten van de vervolgspraken uit de Werkateliers (december 2014), ontvangen de inwoners van Uitdam eind augustus 2016 een uitnodiging van Alliantie Markermeerdijken voor een algemene omgevingsbijeenkomst, met de tekst:

- *De afgelopen maanden hebben wij als Alliantie Markermeerdijken hard gewerkt aan het ontwerp voor de dijkversterking*
- *Input uit het eerder door HHNK doorlopen traject en resultaten van verschillende onderzoeken hebben voor uw stuk dijk geleid tot een geoptimaliseerd ontwerp dat wij graag met u bespreken*
- *Ontwerpproces, het ontwerp en een doorkijkje in de planning. Reacties op de ontwerpen nemen wij mee in de afweging bij het definitief maken van de ontwerpen.*
- *Wij streven ernaar om dit najaar de planproducten te kunnen afronden, waarna het Projectplan Waterwet en de vergunning begin 2017 ter inzage gaan.*

DRU/DKZ zijn met stomheid geslagen, omdat er ruim 1,5 jaar geen inhoudelijk overleg is geweest en zij geen idee hebben wat het HHNK gaat presenteren. Na de presentatie concluderen de bewoners:

- Tot dat moment wist Uitdam-dorp:
 - o als veiligheidsopgave: binnenwaartse stabiliteit
 - o de nieuwe normering zou niet tot veel aanpassing leiden
 - o lopende onderzoeken 'Dijken op veen' en 'Bewezen sterkte' geven juist aan dat de dijken sterker blijken én daardoor de veiligheidsopgave afneemt en optimalisering van het ontwerp van de Markermeerdijken wordt verwacht (ENW, 2016)

Echter:

- De nieuwe normering leidt plotseling tot 2 extra veiligheidsopgaven: én buitenwaartse stabiliteit én hoogte.
- Er ligt een nieuw ontwerp:
 - o Buitenwaartse versterking met asverschuiving (+5,4m)
 - o Een golfbrekende buitenberm
 - o Verhoging van de dijk met + 1,5-2.0 meter (na zetting +1-1.5 meter)

- Er wordt een bijzonder ingrijpend nieuw ontwerp voorgelegd
- De uitkomsten en afspraken van de Ateliers lijken vergeten en zijn niet nagekomen
- Wederom is het alternatief "constructieve versterking" niet serieus onderzocht.

"Na de komst van de Alliantie zijn we dat vertrouwen totaal kwijtgeraakt. Sindsdien heeft alles zich achter gesloten deuren afgespeeld, zijn de deelnemers aan het ateliers nooit meer geraadpleegd over een tussenstand en is de trein door geraasd met het dinsdag gepresenteerde voorstel als resultaat". (NH-Dagblad, september 2016)

Alles speelt zich "achter een muur" af, op bijeenkomsten draait met zijn eigen riedeltje af er is geen sprake van interactie. Zenden en niet ontvangen. (in Gesprek met DC, oktober 2016)

Het boetekleed wordt wederom aangetrokken en AMMD besluit in het najaar 2016 wéér 3 ateliers te organiseren. In het 1e atelier worden de verwachtingen uitgesproken, DRU/DKZ spreken hun onzekerheid uit. *De afkeuringsgronden van de dijk zijn de facto bijna 180 graden gedraaid. Bij ons roept dit vragen op als bijvoorbeeld wat is de kwaliteit van de toetsing van 2006 geweest en in wat voor voorstelling hebben wij de afgelopen tien jaar gezeten? Je kan je voorstellen, dat voor ons iets geloven niet makkelijk meer gaat. Dat maakt het lastiger voor jullie en onszelf, omdat globaal uitleggen niet voldoende meer is. Wij willen het hoogte- en eigenlijk ook het buitenwaartse instabiliteitsprobleem kunnen snappen en wel op een goed onderbouwde manier.*

In 2^e atelier worden door HHNK 6 varianten gepresenteerd. Bewoners hebben voorkeur voor "constructief met buitenberm" en Alliantie houdt vast aan asverschuiving met buitenberm

In het 3^e atelier kiest Alliantie opnieuw voor de buitenwaartse versterking met asverschuiving en buitenberm.

Het HHNK stelt concept gezamenlijke verklaring op n.a.v. de Ateliers. Echter DRU/DKZ gaan niet akkoord en stellen:

- Doelstelling van de ateliers was om gezamenlijk tot een gedragen oplossing te komen
- Met deze brief zouden we alle partijen (lees deelnemers Atelier werkgroep) wel heel erg te kort doen. Immers de twee voorliggende oplossingen lagen, op wat technische verschillen na, 9 jaar geleden al op tafel.
- Het is dan ook al 9 jaar geleden dat Uitdam een dringend appèl heeft gedaan op een constructieve oplossing die recht doet aan de parel Uitdam. Dit kan dus niet de uitkomst zijn na jaren van overleg, 7 ateliers en ontelbare andere bijeenkomsten en briefwisselingen.
- Mocht je je hierin niet kunnen vinden en we dus niet gezamenlijk voor een constructieve oplossing kunnen pleiten, dan moeten we vaststellen dat er geen wil is om een constructieve oplossing serieus te nemen.

Er is een patstelling ontstaan en er is nog weinig vertrouwen tussen de bewoners van Uitdam en de Alliantie. De Alliantie houdt vast aan een asverschuiving; de bewoners willen dat een constructieve oplossing volwaardig wordt onderzocht, zodat er een evenwichtige afweging kan plaatsvinden. De bewoners verwijzen naar de Code Maatschappelijke Participatie. Uitgangspunt daarvan is dat initiatieven van burgers met dezelfde zorg worden behandeld als overheidsinitiatieven.

Conclusie Periode 1: De start 2008 tot 2017

Vanaf 2008, vanaf het allereerste begin, blijken achteraf de kaarten geschut te zijn geweest voor de daaropvolgende 9 (!) jaar. Al direct in 2008 stelt het HHNK haar voorkeursvariant, buitenwaartse versterking met asverschuiving vast. HHNK is koersvast deze variant gaan uitwerken tot een VOPP. Ondanks dat HHNK niet over de juiste informatie en niet over de juiste rekenmodellen beschikt in verband met de sterkte van de dijken (Dijken op Veen).

Ondanks m.e.r. adviezen, adviezen van Rijksdienst voor Erfgoed en het Kader Ruimtelijke Kwaliteit.

En ondanks dat de bewoners (gesprekken, bijeenkomsten, brieven) en de gemeente (brief, motie, 2^e Kamer), aandringen op gelijkwaardig onderzoek naar de constructieve oplossing en benutting van de Dijken op Veen resultaten.

Met de uitkomsten van de 3 ateliers in 2014 wordt niets gedaan en de gemaakte afspraken worden niet nagekomen. De tweede serie van 3 ateliers mislukt volledig omdat HHNK vasthoudt in haar voorkeursoplossing, zonder de constructieve oplossing te willen onderzoeken.

Een volledig nieuw OPPW, als gevolg van onbekende nieuwe veiligheidstekorten en een nieuwe normering, wordt zonder afstemming gepresenteerd aan bewoners als voldongen feit.

In publicaties, folders, brochures wordt een andere voorstelling van zaken gegeven.

Na 9 jaar is het vertrouwen ernstig geschonden en wordt geconstateerd dat de Code Maatschappelijke Participatie wordt niet nageleefd.

Vanaf de start koppelt het HHNK het dijkversterkingstraject los van de participatie en additionele onderzoeken. Het HHNK vaart daarbij eigenlijk 2 separate trajecten. Het technisch-traject, waarbij de HHNK-voorkeursvariant door alle "technische" processtappen wordt geloodst. En het 2^e traject is het "omgevingstraject". Waarbij bewoners en andere belanghebbenden door het "participatie" proces worden geloodst en onderzoeken worden uitgevoerd.

Deze lijken onafhankelijk van elkaar te worden gemanaged. Zoals bijvoorbeeld het feit dat HHNK 3 Werkateliers mede organiseert maar vlak daarvoor wel het VOPP uitbrengt en daarna het OPPW zonder erkenning van de uitkomsten en afspraken vanuit de Ateliers.

Dat het 2 sporen zijn is logisch, maar als er geen geborgde verbinding en interactie is, is participatie dan alleen kwantitatief uit te drukken, maar kwalitatief heeft het nagenoeg geen toegevoegde waarde, laat staan impact.

2. Periode 2: Het Deltacommissaris advies 2017-2018

Na alarmering aan de minister over de ontstane situatie vindt er in januari 2017 een werkbezoek plaats met leden van het Ministerie van I en M, het HHNK, de Alliantie, de Staf van de Deltacommissaris, DRU en DKZ op 16 januari om tot een gedragen oplossing te komen. Conclusies van het werkbezoek zijn: de Markermeerdijken/Uitdam als cultuurhistorisch en landschappelijk icoon en de 2 oplossingsvarianten zijn onevenwichtig uitgewerkt

We zouden met elkaar naar moeten streven de huidige karakteristiek van Uitdam maximaal te behouden middels de uitwerking van een constructieve oplossing, totdat blijkt dat een dergelijke oplossing niet haalbaar is gezien risico's of budget.

Ondanks deze conclusie brengt HHNK in februari 2017 het Ontwerp Projectplan Waterwet voor besluitvorming. Met voor Uitdam:

- Buitenwaartse asverschuiving van 5 meter
- + 1.50-2.0 meter aanleghoogte
- Extra ruimtebeslag buitenzijde ca 7-10 meter
- Buitenzijde dijk met steenbekleding

Vervolgens wordt besloten om de Deltacommissaris te vragen om de rol op zich te nemen van "wijze man" zoals voorzien in de Code Maatschappelijke Participatie. Het besluit over OPPW wordt met 4 maanden uitgesteld om het plan- en participatieproces kwalitatief hoogwaardig te doorlopen.

'Wijze man' moet vertrouwen Uitdam herstellen, interview Noord-Hollands Dagblad (17 maart 2017)

- *Deltacommissaris Wim Kuijken wordt alom geprezen om zijn kennis van waterbeheer. Hij wordt bovendien beschouwd als iemand die vraagstukken objectief benadert en boven de partijen staat.*
- *Herstel van vertrouwen van de bewoners uit Uitdam in de Alliantie Markermeerdijken. Dat ziet Deltacommissaris Wim Kuijken als een belangrijke opdracht in de komende maanden*
- *"De Alliantie heeft veel geweldig werk verricht. Maar ze is te snel in één variant geschoten, namelijk de variant die haar voorkeur heeft", zegt Kuijken*

Na een interviewronde, gezamenlijk procesplan worden er 4 werkbijeenkomsten gehouden en enkele technische sessies. Alle werkbijeenkomsten hebben de focus op de technische oplossingsmogelijkheden. De denkrichting en de 4 gepresenteerde stappen lijken interessant en kansrijk. Experts geven aan dat het uitvoerbaar, beheersbaar en robuust is.

Concluderend adviseren de experts om de volgende 4 stappen te onderzoeken, in volgorde van belangrijkheid:

1. Het uitvoeren van achterstallig onderhoud en herstellen van een passend en eenduidig profiel;
2. Differentiëren schematisaties (2D en 3D);
3. Meerekenen van het gewicht van niet-waterkerende objecten à huizen gaan dan onder de keur vallen;
4. Fysieke maatregelen o.a. opvullen kelder of lokaal vernagelen.

Het is evident dat alle aandacht in het DC-proces ging naar het onderzoeken of de constructieve oplossing mogelijk was, omdat het HHNK vasthield aan de oplossing in grond met een buitenwaartse asverschuiving. Wat de afgelopen 9 jaar niet gelukt was, bleek binnen 4 maanden te kunnen en kon de conclusie worden getrokken dat een constructieve oplossing mogelijk was.

Over de bekleding werd gesteld dat die pas later in het proces aan de orde zou komen. De wens dat dit een groene bekleding zou zijn, was zo evident dat het niet in het verslag werd genoteerd, maar wel alom bekend (zie mail 7 november 2017, quotes voormalig Deltacommissaris Wim Kuijken, januari 2020).

Tenslotte was het de intentie van de minister om te *streven de huidige karakteristiek van Uitdam maximaal te behouden*. Het advies heet ook "Maatwerk voor een veilige dijk die past bij het karakter van Uitdam", *vanwege de karakteristieke bebouwing dicht langs de dijk, met een ensemble van water, dijk, bebouwing en water.*

Op 6 juli 2017 wordt het advies van de Deltacommissaris uitgebracht en stelt het HHNK-persbericht onder meer:

- Het advies van Kuijken wordt gevolgd, een dijkversterkingsvariant die de huidige ligging van de dijk respecteert en waarmee de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van dit bijzondere dijkdorp kan worden behouden.
 - Met deze variant wordt tegemoetgekomen aan de nadrukkelijke wens van de bewoners om de bestaande dijk zo goed mogelijk intact te houden.
 - Dijkgraaf Luc Kohsiek: "Ik heb respect en bewondering voor de dijkbewoners rond het Markermeer. De energie waarmee ze zich verdiepen in de dijkversterking is bijzonder en indrukwekkend"
- (Persbericht d.d. 6 juli 2017)

Deltacommissaris Kuijken stelt diezelfde dag in een interview met NH-Dagblad

- *"Ik denk dat een berm van een meter of vijf breed volstaat, zegt Kuijken. Je kan dan niet meer zo vanaf de dijk het water inlopen, maar moet eerst nog die berm overbruggen.*
- *De dijk zelf kan grotendeels in zijn huidige vorm blijven bestaan. In de loop van de tijd is hij hier en daar wat verzakt. Herstel van die onregelmatigheid kan een bijdrage leveren aan de stabiliteit van de dijk, maar dat vergt geen heel ingrijpende maatregelen.*
- *Voordeel is dat je van die nagels niets ziet als ze eenmaal in de dijk zitten. Nadeel is dat de methode 2 keer zo duur kan worden als een versterking in grond [...] maar dat moeten we mijns inziens overhebben voor behoud van het unieke karakter van Uitdam.*

Achteraf gezien blijkt HHNK/AMMD dezelfde maand het advies van de DC te hebben vertaald naar onderstaande visualisatie opgenomen in het OPPW. Het OPPW is ook direct door het HHNK-Dagelijks Bestuur vastgesteld.

Ruim 3 maanden na het advies en de vaststelling OPPW werden betrokken DRU/DKZ middels de ontvangst van deze "fotomontage" op de hoogte gebracht. Dit was één week voor de voorlichtingsbijeenkomst met alle bewoners. De ontvangers van de "fotomontage" zijn geschokt van het voorgestelde ontwerp als ook alle andere bewoners tijdens de voorlichtingsbijeenkomst. De bewoners hebben op dat moment nog géén idee dat de daaropvolgende uitwerking van het OPPW naar PPW een jaar later vele malen ernstiger is, omdat zij geen inzicht hebben en krijgen in de maatvoering van het ontwerp.

visualisaties zoals opgenomen in OPPW

Bron: mail d.d. 23 oktober 2017 Hester Faber

In een schriftelijke reactie heeft de omgevingsmanager begrip voor onze onrust en zorg. De omgevingsmanager geeft aan:

- Jullie wens voor een groene berm is vanuit het proces met de Deltacommissaris bekend.
- Gedurende dat proces is vooral gesproken over de principes van een veilige oplossing, en niet in detail over te gebruiken materialen.
- De visualisatie (fotomontage) is gemaakt voor het OPPW om, net als bij de andere modules, de lezer een gevoel te geven van de maximale afmetingen van de nieuwe dijk.
- De visualisatie komt overeen met de status van het ontwerp in het OPPW; het doel daarvan is vastleggen van het (maximale) ruimtebeslag – en een schets te bieden van hoe het ontwerp vanuit het OPPW er ongeveer uit kan komen te zien.
- In het vervolg-ontwerpproces komen de materialen, de afwerking en de inrichtingselementen erbij. Dan wordt het ontwerp meer "aangekleed".
- Het proces voor de nadere uitwerking en verfijning wordt nu opgestart, parallel aan de procedures van het OPPW.
- Deze nadere verfijning gaat ook over de uitwerking van materiaalkeuze, aanzetten daartoe zijn vastgelegd in het vormgevingsplan. Jullie wensen voor de materiaalkeuze zijn bekend en worden meegenomen in het afwegingsproces.
- Zoals ook tijdens de informatiebijeenkomst is uitgelegd (en te lezen was op de poster 'van grof naar fijn'), worden jullie hierover te zijner tijd geïnformeerd.
- De visualisatie beoogt in dit stadium niet meer dan een beeld te schetsen van het voorlopig ontwerp zoals dat in het OPPW is vastgelegd.
- Uiteraard is een meer verfijnde montage mogelijk, maar we willen in deze fase niet de schijn wekken van volledig afgeronde ontwerpen – er wordt immers nog een nadere uitwerkingsslag doorlopen. Op dit moment is de planning van vervolg-ontwerpproces moeilijk in te schatten, omdat parallel de zienswijzeprocedure gaat lopen.

Ook de website geeft aan "In het projectplan Waterwet staan per locatie de voorgesteld oplossingen en het maximale ruimtebeslag dat ermee gepaard gaat".

In een gesprek met directie AMMD (november 2017) wordt toegezegd dat:

- De plannen die in december ter inzake komen te liggen zijn door het HHNK ruim gedefinieerd, omdat de nadere invulling pas later plaatsvindt. Vanuit Uitdam worden hierop Zienswijzen ingediend.
- De landschappelijke invulling zorgvuldig zal gebeuren, en dat bewoners bij het ontwerp hiervan tijdig betrokken worden om inbreng te leveren.

Vervolgens wordt het OPPW ter inzage gelegd, worden in januari 2018 zienswijzen ingediend.

In de zienswijzen van DRU, DKZ en M. Verhorst wordt aangegeven

- *Op grond van het conceptprojectplan, zoals dat nu ter inzage is gelegd, kunnen wij niet beoordelen of dit plan en de nadere uitwerking daarvan ten aanzien Uitdam voldoet aan het Advies van de deltagcommissaris inzake de dijkversterking bij Uitdam en het besluit, dat de Minister in haar brief aan de Tweede Kamer dd. 6 juli 2017 heeft verwoord. Daarvoor is de uitwerking te globaal.*
- *Afwerking van de dijk vindt in de geest van het Advies van de deltagcommissaris op landschappelijk en ecologisch passende wijze in onderling overleg met de Dorpsraad en de Stichting Kwade Zwaan plaats (de voorberm is hier onderdeel van).*
- *Het museale ensemble van Uitdammer Die, overtuinen, weg, huizen, dijk en Markermeer heeft door het advies van de Deltacommissaris eindelijk een oplossing gekregen die recht doet aan de monumentale status van de dijk. Maar over de landschappelijke inpassing van de plannen maken wij ons nog grote zorgen.*
 - o Hoe gaat de dijk er uit zien, qua ontwerp, qua materiaal, qua beplanting?
 - o Hoe wordt de buitenberm gedimensioneerd?
 - o Etc.
- *Wij willen bevestigd krijgen dat de afwerking van de dijk op landschappelijke en ecologisch verantwoorde wijze in onderling overleg met de Dorpsraad en Stichting De Kwade Zwaan plaats gaat vinden.*

- *Het is de bedoeling dat de schoonheid van het dorp Uitdam bewaard blijft!*

De "afrondende" Vervolgbijeenkomst Deltacommissaris-adviestraject vindt ruim 6 maanden later plaats. In juli 2018 ontvangen DRU/DKZ een uitnodiging voor een bijeenkomst op 25 september 2018, om *in dezelfde setting als de eerdere joint fact findingbijeenkomsten, de resultaten van de uitwerking delen, de consequenties daarvan bespreken en afspraken maken over het verdere vervolg.*

Voorafgaand aan de bijeenkomst sturen DKZ/DRU een brief naar de DC-staf en HHNK/J. de Ruig waar zij hun grote ongerustheid uiten n.a.v. de visualisaties en beantwoording Zienswijzen die een ander beeld tonen, dan de oplossing die tijdens het DC-advies over de monumentale dijk was gepresenteerd.

De bijeenkomst stelt de DRU/DKZ gerust:

- Ook wordt helder gemaakt dat de eerder getoonde visualisatie van de dijk niet het eindbeeld is.
- De bewoners willen het liefst zoveel mogelijk gras en/of een natuurlijke bekleding van de dijk. Dit geldt ook voor de buitenberm. Jeroen Koninkx vraagt of daar ook gras op de berm kan (dat geeft al gelijk een hele andere uitstraling).
- Joost de Ruig geeft aan dat in het nieuwe ontwerp een deel van de dijk zeker met gras wordt afgedekt. Op het buitentalud zal ook een deel met stenen nodig zijn (voor de veiligheid).
- Ook zal in het eerste jaar er nog veel steen te zien zijn, omdat het nodig is om te kunnen checken wat de dijk 'doet' na de eerste ingrepen. Joost de Ruig [directeur Water HHNK] zegt toe dat er wordt gezocht naar een vormgeving die zoveel als mogelijk lijkt op de huidige situatie, op een zo natuurlijke manier en in samenspraak met de bewoners.
- Er wordt afgesproken om zo'n gesprek met bewoners over de landschappelijke inpassing/groeninvulling te gaan organiseren.
- Goede timing hiervoor is voordat het definitieve ontwerp gereed is (= einde dit jaar/begin volgend jaar). Voorstel van HHNK/Alliantie is wel om dit niet alleen voor Uitdam te doen maar voor de gehele Markermeerdijken. Bewoners kunnen zich hierin vinden. Alliantie/HHNK nemen de lead in het organiseren van deze bijeenkomst.
- Mocht op enig moment onverhoopt toch blijken dat de beoogde oplossing op gespannen voet staat met het advies van de deltagcommissaris, dan komen we weer in deze samenstelling bij elkaar.
- De experts zeggen toe hun inzet voort te zetten, nu op verzoek van HHNK.
- Alliantie/HHNK organiseren een volgende bijeenkomst over de landschappelijke inpassing/groeninvulling op een moment dat hierover een goed inhoudelijk gesprek gevoerd kan worden, in ieder geval vóórdat de definitieve vormgeving wordt bepaald.
- De dimensies van de buitenberm blijven onduidelijk.

Na de bijeenkomst stuurt DRU de nota van beantwoording met achter in een bijlage over Uitdam. *Onze onrust voorafgaande aan onze bijeenkomst van 25 september t.a.v. visualisatie, bermafmetingen, vormgeving en bekleding is veroorzaakt door een bijlage over Uitdam aan het eind van dit document. Gezien het besprokene nemen wij aan dat er nog een herziening volgt.*

(Mail d.d. 26 september 2018)

In de Nota Beantwoording Zienswijze neemt HHNK/AMMD een cruciale afslag in haar redenering.

In het PPW Module 14 staat:

- Een buitenwaartse asverschuiving ten noorden en ten zuiden van het dorp:
 - o aanbrengen van steenbekleding aan de buitenzijde van de dijk
- Voor een gedeelte van deze module, met name voor de lintbebouwing van Uitdam dorp, heeft de Deltacommissaris recent een onafhankelijk en richtinggevend advies gegeven. De Deltacommissaris heeft geadviseerd om ter hoogte van de lintbebouwing bij Uitdam dorp de dijk te versterken zonder asverschuiving, met een buitenberm en met aanvullende constructieve elementen en dit nader uit te werken in het detail ontwerp, met als elementen:
 - o Aanleg van een golfbrekende berm aan de zijde van het Markermeer, om het tekort aan hoogte en buitenwaartse macrostabiliteit op te lossen
 - o Herstel aan het huidige onregelmatige dijkprofiel

- Waar nodig een constructieve versterking van het binnentalud, door nagels en (indien goedkoper of beter) een stukje damwand, om het tekort aan binnenwaartse macrostabiliteit op te lossen

Hier wordt dus geen gewag gemaakt van steenbekleding. In de andere modules, zoals 13, 15 etc. wordt ook "aanbrengen van steenbekleding aan buitenzijde van de dijk" genoemd. Maar dat zijn allemaal modules waar geen berm van toepassing is. Dit is dus een generieke opmerking voor een "standaard" dijkontwerp en niet voor een maatwerk oplossing als Module 14 voor het dorp Uitdam is.

In de Zienswijze stelt HHNK AMMD:

Hier is de golfbrekende berm weergegeven. Het talud en de hoogte van deze berm is zo gekozen dat deze een optimale golfbrekende werking heeft. In paragraaf 5.4 Dijkbekleding van het Vormgevingsplan (bijlage 12.9 van het Bijlagenboek) is aangegeven dat op het buitentalud zetsteen wordt toegepast. Dit wordt een betonzuil met steentoeslag. De taludruwheid van dit type zetsteen bepaalt tot welke hoogte deze vanuit waterveiligheid doorloopt.

Hier combineert HHNK/AMMD twee elementen die niet in het PPW worden gecombineerd maar wel in de Zienswijze automatisch gecombineerd moeten worden, te weten de golfbrekende berm uit het advies van de DC én paragraaf 5.4 Dijkbekleding van het Vormgevingsplan (bijlage 12.9 van het Bijlagenboek behorende bij PPW). Het Vormgevingsplan stelt:

- *De materiaalkeuze op het buitentalud is van belang vanwege de beeldkwaliteit van de dijk.*
- *De steenbekleding (betonzuil met een steentoeslag) sluit qua visuele uitstraling zoveel mogelijk aan bij de oorspronkelijke dijkbekleding met (natuur)steen. Daarom wordt de zetsteen toegepast op het buitentalud.*

De oorspronkelijke dijkbekleding ligt op het buitentalud. Echter het oorspronkelijke of standaard dijkontwerp kent geen golfbrekende berm. Het HHNK heeft zelf besloten dat de zetsteen ook toegepast wordt op de golfbrekende berm, met referentie naar het Vormgevingsplan. Maar het Vormgevingsplan gaat NIET uit van een ontwerp met golfbrekende berm.

Het vormgevingsplan stelt als andere type dijkbekleding: *grasbekleding, de berm, het binnentalud, de kruin en het bovenste deel van het buitentalud zijn bekleed met (bloemrijk) gras welke voldoet aan de eisen die gesteld worden aan dijkbekledingen.*

Het Kader Ruimtelijke Kwaliteit, met als motto "de mooiste dijk van Nederland", stelt ook dat de bekleding van het buitenland genuanceerder ligt en waar mogelijk wordt ook dit deel bekleedt met (bloemrijk) grasland. Nergens in het DC-advies staat dat de berm een steenzetting moet krijgen. HHNK heeft hier versneld een keuze gemaakt zonder de nuancering aan te brengen en een alternatieve variant te onderzoeken, terwijl bekend was dat bewoners en andere betrokkenen in het DC-traject een groene berm voor ogen hebben gehad.

Kort na de afspraken in de "afronde Vervolgbijschikking Deltacommissaris adviestraject van 25 september 2018, verstuurt het HHNK de memo Betrokkenheid Belanghebbenden Markermeerdijken in uitvoering (4 oktober 2018). Hier wordt wél melding gemaakt van additionele afspraken over module 3, maar de afspraken die 25 september 2018 met DRU/DKZ zijn gemaakt over Module 14 Uitdam-dorp, worden niet vermeld.

Ondertussen is er ook een motie Betrek de betrokken inwoners Markermeerdijken aangenomen in de Provinciale Staten.

Het Projectplan Waterwet (PPW) is inclusief de Nota Beantwoording Zienswijze, wordt vanaf 14 november 2018, voor 6 weken ter inzage gelegd. In de zienswijze is dus de nieuwe informatie toegevoegd inzake de steenbekleding (betonzuil met steentoeslag). Aangezien deze informatie pas in de Nota Beantwoording Zienswijze is toegevoegd, kan hiertegen alleen nog een zienswijze in de Raad van State procedure worden ingediend.

DRU/DKZ staan voor de keuze om een zienswijze in te dienen bij de Raad van State. DRU/DKZ spreken hun vertrouwen uit naar HHNK/AMMD, vanwege

- de geaccordeerde uitvoerbaarheid van het Deltacommissaris advies
- HHNK en provincie die zich volledig hebben gecommitteerd aan het advies
- De op 25 september 2018 in kader afronding Deltacommissaris advies gemaakte en afgelegde afspreken
- de afspraken over met name de uitwerking van de landschappelijke inpassing en vergroening
- het Kader Ruimtelijke Kwaliteit en Addendum, waarbij Uitdam als één van de plekken voor maatwerk wordt benoemd
- de goed geborgde participatie-afspraken van de provincie waarbij betrokkenheid bij de uitwerking van de landschappelijke inpassing met provincie waren vastgelegd en onderdeel van de te verstrekken vergunningen

DRU/DKZ besluiten daartoe niet te participeren in de beroepsprocedure bij de Raad van State.

In plaats daarvan zoekt DRU/DKZ contact met de HHNK/AMMD-betrokkenen bij het DC-traject om tot een vervolgafspraak te komen om de afspraken van de Bijeenkomst van 25 september 2018 verder vorm te geven. (zie mail aan J. de Ruig, B. Castricum, W. Bovendeur en L. van Oostrum d.d. 1 en 6 december 2018).

Begin dit jaar is de Adviesgroep Dijkversterking Markermeerdijken opgeheven, na 10 jaar intensief betrokken te zijn geweest. Het dorp Uitdam was hier ook in vertegenwoordigd. Het doel was ideeën en adviezen van alle betrokkenen een geborgde plek in het dijkversterkingsproces te geven. Bij de afronding brengt de Adviesgroep advies uit aan het HHNK-bestuur:

- Het instellen van de adviesgroep heeft de betrokkenheid van belanghebbenden in de ontwerpfase vergroot en er zijn waardevolle resultaten bereikt. Er is veel gesproken over nut en noodzaak van de versterking. Die discussie heeft geleid tot diverse onderzoeken, o.a. Dijken op veen, Pompen in de Houtribdijk, Bewezen Sterkte, Vacuümconsolidatie, Dijkankers en Plaxis, die veel kennis hebben opgeleverd en voor een deel nog nader worden uitgewerkt.
- Om van die kennis gebruik te maken is meer tijd nodig. De besparing in geld, kwaliteit en efficiëntiewinst kan aanzienlijk zijn. Wij pleiten voor 'bestuurlijk lef'.
- Helaas zijn door de Alliantie, bij de uitwerking van de deeloplossingen per module, de Adviesgroep alsmede de bewonersgroepen over het algemeen onvoldoende en niet op tijd betrokken geweest.
- Betrek bewoners bij de uitwerking van het ontwerp, ook na vaststelling en tijdens de realisatie van de versterking.
- Neem meer tijd om de nieuwe kennis breed te benutten.
- Continueer de Adviesgroep en stel per module een deelcommissie in, met vertegenwoordiging van de bewoners en belanghebbenden. (Februari 2017)

In augustus 2017 ontvangt de Adviesgroep een inhoudelijke reactie (na een feestelijke in maart 2017)

- Gedurende het 10-jarige bestaan van de adviesgroep heeft het ontwerpproces zich voortdurend ontwikkeld, waarbij nieuwe methodieken en betere kennis van de ondergrond op veel locaties hebben geleid tot een slanker dijkontwerp. En ook niet zijn er die ideeën die wellicht leiden tot betere ontwerpen.
- Echter de tijd tikt door en HHNK voelt nadrukkelijk de urgentie van de versterkingsopgaven en is het na 10 jaar tijd om een punt te zetten.
- De meerwaarde van de Adviesgroep heeft zich de afgelopen jaren tijdens de planvormingsfase bewezen. Het vervolg-ontwerpproces zal plaatsvinden per locatie of module, in interactie met bewoners en andere belanghebbenden ter plaatse.
- De adviesgroepleden worden van harte uitgenodigd bij de lokale bijeenkomsten.

Conclusie Periode 2 Het Deltacommissaris advies 2017-2018

Met dankzij de interventie van de Deltacommissaris wordt een serieuze verkenning gedaan naar een constructieve oplossing voor Uitdam. In vier maanden tijd kon, wat eerder negen jaar lang niet kon: de constructieve oplossing. Minister Schultz-Verhaegen neemt het Advies van de Deltacommissaris unaniem over. Het besluit vergt een duidelijke investering, maar de intrinsieke waarde van het ensemble is dat het waard, aldus de Deltacommissaris.

DRU/DKZ zijn vol vertrouwen in een goede afloop. De eerste uitwerking van het Deltacommissaris advies niet voldoet aan de verwachtingen, maar onbekend met de echte betekenis van het PPW vertrouwt DRU/DKZ de informatie dat het PPW "slechts een schets is ten behoeve van het maximale ruimtebeslag", ondanks de onduidelijkheid over de dimensies van het ontwerp en de gekozen materialen (in alle ontwerpen wordt de bekleding aangeduid in groen heeft ongetwijfeld een psychologisch effect). Ook de impact van de nieuwe informatie in de Nota Beantwoording Zienswijze over de steenbekleding wordt niet goed op waarde geschat. Alleen via een Raad Van State procedure kan daar nog bezwaar tegen gemaakt worden. Het vertrouwen in het Deltacommissaris adviestraject, de betrokken HHNK-vertegenwoordigers, het besluit van de minister en de op 25 september 2017 gemaakte afspraken is echter groot, waardoor van deelname aan de Raad van State procedure wordt afgezien.

Een sterke interventie, met een duidelijk doel, onafhankelijk voorzitter en onafhankelijke experts trekken na 9 jaar in enkele maanden het participatietraject vlot en herstellen het vertrouwen.

Echter zelfs dan kan het binnen elke maanden weer mislopen.

Waarom deze vertaalslag van het Deltacommissaris advies naar zo'n stenenontwerp is gemaakt, terwijl de intenties voor eenieder duidelijk zijn geweest, blijft een raadsel. Het Kader Ruimtelijke Kwaliteit zou toch alle gelegenheid bieden om tot een mooie dijk te komen. Daar werd toen ook in geloofd.

De Adviesgroep Markermeerdijken geeft daarin ook advies. Betrek bewoners bij de uitwerking van het ontwerp, ook na vaststelling. Het bestuur HHNK geeft aan dat de Adviesgroep meerwaarde heeft bij planvormingsfase, maar niet bij het vervolg-ontwerpproces, omdat dat per locatie wordt vormgegeven. En de "lokale participatie" bestaat uit informeren. Echter bij een ontwerpstrategie van "grof naar fijn" (eerst hoofdkeuzen maken en later in het proces tot een meer gedetailleerde uitwerking) zoals is toegepast bij de Markermeerdijken, worden dan cruciale stappen gemist. In het Deltacommissaris advies werd al gemeld dat "van grof naar fijn" een logische en gangbare werkwijze is, maar ook leidt tot relatief snel trechteren in één richting. Het 2e probleem is dat bewoners alleen maar echt kunnen participeren in het "grof" ontwerp. Hiervoor hebben bewoners over het algemeen niet de inhoudelijke kennis. Tenzij bewoners zelf inhoudelijke kennis hebben of zich tot in de details verdiepen, zoals Adviesgroep Markermeerdijken en DRU en DKZ hebben gedaan. Zolang bewoners niet worden bijgestaan door experts is hier participatie heel moeizaam. Het 3^e probleem is de stap van grof naar fijn, daar is – zeker in het geval van Uitdam – de participatie naar een ander niveau gebracht, terwijl dat niet verstandig is. Zeker niet bij een "knelpuntlocatie" als Uitdam. Want in die fase wordt zichtbaar wat het ontwerp daadwerkelijk inhoudt en is bijsturing nog mogelijk.

Betrokkenheid van DRU/DKZ bij de vertaalslag van het Deltacommissaris advies had veel leed voorkomen, hadden andere keuzes onderbouwd en gemaakt kunnen worden en draagvlak voor de keuze gerealiseerd.

De deltagcommissaris stelt ook een "iteratief ontwerpproces" voor, waarin denken 'vanuit de dijk' en denken 'vanuit de omgeving' meer gelijk op gaan zodat maatwerk ook daadwerkelijk geleverd kan worden.

Bij de vertaalslag naar het betonstenen ontwerp is géén 'iteratief ontwerpproces' gevolgd.

3. Periode 3: Post Deltacommissaris advies en het betonstenen ontwerp 2018-2020

De mail die DRU/DKZ stuurt n.a.v. de DC-bijeenkomst van 25 september 2018 aan J. de Ruig, B. Castricum, W. Bovendeur en L. van Oostrum d.d. 1 en 6 december 2018) wordt beantwoord met een afspraak met de omgevingsmanager.

Op de vragen: *Hoe gaan we komen tot groen i.p.v. stenen op de berm? Wanneer start het participatieproces, onder andere over dijkbekleding en hoe is dat ingericht?*

- *Voor de dijkbekleding volgt een project-breed participatiespoor. Dit traject is niet specifiek voor Uitdam.*
- *Er vinden nu besprekingen plaats tussen de Alliantie en de Provincie Noord-Holland om de bandbreedte van dit participatietraject te bepalen. Op dit moment is er niet meer informatie over het participatietraject.*
- *De dorpsraad geeft aan dat de situatie met de berm in Uitdam wel uniek is en graag tijdens het ontwikkelen van het ontwerp in gesprek wil blijven.*
- *Er wordt in lijn met 25 september 2018 gevraagd een groene dijk te realiseren en rekening te houden met de unieke korstmossen op de dijk.*
- *Er gaan straks twee parallelen sporen lopen. Enerzijds het ontwerp en anderzijds het participatie traject, waarbij beide sporen elkaar niet uit het oog mogen verliezen.*

Grasbekleding geen scope Alliantie Markermeerdijken?

In een vervolgoverleg (18 maart 2019) met de omgevingsmanager stelt deze:

- *De berm is ontstaan in de gesprekken met de Deltacommissaris. Daar is volgens de bewoners ook altijd gesproken over een groene berm. Dit alternatief wordt verder uitgewerkt in het participatietraject van de provincie.*
- *Het overdekken van de zetsteen met grasbekleding zit nu nog niet in de scope van de Alliantie.*
- *Vanuit de opdrachtgever (HHNK) ligt er een eis dat de steenbekleding niet bedekt wordt.*
- *Het is technisch wel mogelijk om de harde bekleding te overlagen. De harde bekleding bestaat dan meestal uit asfalt en die wordt afgedekt met 0,5 meter teelaarde. Technisch gezien kan de dijk dus worden bedekt.*
- *Vanuit de provincie gaat nog een participatietraject over de dijkbekleding lopen.*
- *Het overlagen van de zetsteen is daarbij waarschijnlijk ook een van de opties.*
- *Op andere locaties van HHNK, bijvoorbeeld dijkversterking op Texel is de steenbekleding wel overlaagd.*
- *Daarom heeft de Alliantie bij het Waterschap de vraag neergelegd waarom het wel op Texel kan en niet bij de Markermeerdijken.*
- *De Alliantie weet namelijk dat de omgeving voorkeur heeft voor een groene dijk.*
- *Er ligt echter nu een eis vanuit de beheerder waardoor de Alliantie gebonden is met die eisen rekening te houden bij het ontwerp. Anders kan de dijk nooit worden overgedragen aan HHNK.*

Ook blijken de maten (principegeometrie) waarmee de dijkversterking ten noorden en ten zuiden van het dorp Uitdam moet plaatsvinden enorm gereduceerd te zijn en lager (4.20 naar 3.60 NAP) en ook de buitenwaartse asverschuiving is geminimaliseerd.

Het PPW moet blijkbaar wel aangepast worden voor de principegeometrie van de zuidkant van het dorp. (Verslag bijeenkomst 18 maart 2019)

DRU/DKZ zijn blij met de minimale asverschuiving ten noorden van het dorp bij de overgang naar Opperwoud maar de stenige dijk is niet wat zij vinden passen bij het landschappelijk ensemble en is niet de dijk die zij voor ogen hadden in de gesprekken tijdens het Deltacommissaris adviestraject

Ondanks dat de verslaglegging van deze bijeenkomst 3,5 maanden op zich laat wachten, zoeken DRU/DKZ n.a.v. de bijeenkomst contact met J. de Ruig (HHNK), G. Koolhaas (AMMD), M. Mevissen (PNH) om aan te geven dat de huidige uitwerking van het ontwerp niet conform de afspraken is en dat betrokken omgevingsmanagers niet goed zijn geïnformeerd over de gemaakte afspraken (mail, 20, 21 en

24 maart 2019), zoals de afspraak om een landschappelijke inpassing/groeninvulling te organiseren en dat het HHNK/Alliantie daartoe de lead zouden nemen om dat te organiseren.

- *Ook de Dorpsraad kan zich niet vinden in de voorgestelde berm. Het valt niet uit te leggen en wij begrijpen niet dat na alle gesprekken en het traject met de Deltacommissaris, een stenenbekleding van de berm in Uitdam nog steeds in de plannen voorkomt. Joost, ik zou je willen vragen te interveniëren, zodanig dat wij allen trots kunnen zijn op het eindresultaat, namelijk een dijk passend bij het dorp"*
- *Blijft het feit, dat een stenenbekleding van de berm zonder afdekking met grond een landschappelijke invulling is die van geen kanten lijkt op het huidige ensemble zoals we dat nu bij Uitdam aantreffen. Ons standpunt hierover, dat dat wat ons betreft geen optie is, was al ruimschoots bekend en bevestigen hierbij nogmaals.*
- *Voor Uitdam is in het spoor van de "afspraken staf Deltacommissaris" duidelijk gesproken over een groene invulling op de buitenberm van de dijk, in het spoor van de Provincie moet het één oplossing zijn die geldt voor de hele dijk, heb ik mondeling begrepen.*
- *Aangezien volgens mij alleen in Uitdam sprake is van een buitenberm, die is ontstaan door het speciale advies van de DC, maakt dit Uitdam al tot een situatie die niet standaard kan worden meegenomen.*
(21, 24 maart 2019)

R. Baas (Manager AMMD) geeft aan dat de dijkbekleding onderdeel wordt van het participatieproces zoals dat wordt opgezet vanuit de Provincie Noord-Holland. (24 maart 2019)

Bewoners worden uitgenodigd voor een centrale informatiebijeenkomst op 25 juni 2019 inzake dijkbekleding. Verhorst (DKZ) verneemt van de overkoepelende omgevingsmanager (H. Faber) dat de informatiebijeenkomst niet voor Uitdam geldt, dat dat een apart traject is. (mail d.d. 19 juni 2019)

DRU/DKZ en bewoners Uitdam zijn aanwezig en zien dat het een presentatie over alleen steenbekleding is.

- AMDD/HHNK vernauwen de bewonersparticipatie tot "inspraak" over de steenbekleding.
- Participatie bestaat uit:
 - o De keuze betonsoort Ronaton of Basalton
 - Presentatie laat zien: alleen bij Beton kleuren alle criteria groen
 - o Slide met mededeling: Noordse steen naar 3 kappen
 - o Slide met mededeling hergebruik op 8 locaties
 - o Informatiebijeenkomsten per deelgebied
- Geen onderwerp over groeninvulling, grasbekleding noch bloemrijke dijken

Daarna mochten de inwoners via een enquête hun keuze kenbaar maken welke betonsoort de voorkeur had. Slechts 1,6% (!) van de inwoners hebben gereageerd. Normaliter is dit geen representatieve respons en een teken dat er iets mis is. Het feit dat de zó betrokken bewoners langs de Markermeerdijken en masse NIET reageren (of bij de respons hun afkeur voor de gang van zaken verwoordde), zou op z'n minst opgemerkt moeten worden.

Drie weken later wordt duidelijk dat deze bijeenkomst en de enquête een belangrijke invulling zijn van de motie Betrek de betrokken inwoners Markermeerdijken en daarbij behorende Plan van Aanpak. In de bij het plan van aanpak begeleidende brief van de provincie wordt gesteld aan de net aangetreden nieuwe Statenleden, dat de landelijke en ruimtelijke invulling van de dijk betrekking heeft op:

- (1) de landschappelijke inpassing van de dijk in haar omgeving en
- (2) de aankleding van de dijk.

Bij de landschappelijk inpassing gaat de brief uit van veel contactmomenten in de uitvoering, waar bewoners weinig inspraak hebben. Bij de aankleding van de dijk, hebben de bewoners wel een stem, maar is ook hier de invloed niet groot, aldus het begeleidend schrijven.

Tegelijkertijd stelt de brief, is duidelijk dat (lokale) inpassing en aankleding van de dijk direct van invloed is op de leefomgeving van bewoners.

Daarnaast stelt het Plan van Aanpak van HHNK/AMMD tijdens de centrale informatieavond op 25 juni 2019, bewoners worden geïnformeerd of *bij de dijkversterking Markermeerdijken ook toepassing kan worden gegeven aan het principe 'bloemrijke dijken'* en is het zgn. 'overlagen' een optie, waardoor ook op het buitentalud er een meer groen beeld ontstaat. Dit is in de presentatie niet aan de orde geweest noch op de website ter beschikking gesteld.

Het plan van Aanpak benoemt niet de afzonderlijke afspraken met DRU/DKZ voor Uitdam, ondanks dat HHNK/AMMD hadden toegezegd dat de landschappelijke inpassing/groenvulling daar onderdeel van zouden uitmaken.

Op 1 juli 2019 ontvangt DRU/DKZ het verslag van de bijeenkomst van 18 maart 2019 (3,5 maanden na dato). Er wordt een brandbrief opgesteld aan J. de Ruig (HHNK), R. Baas en B. v.d. Heuvel (AMMD)

- Onze constatering op basis van deze informatie is dat de dijkversterking voor Uitdam resulteert in een dijk die niet voldoet aan de verwachtingen en gemaakte afspraken.
- Op 25 juni is ons verteld, dat het aanbrengen van begroeiing op een berm van 1 meter boven waterpeil niet haalbaar is vanwege het wegspoelrisico, terwijl dat voor ons een randvoorwaarde is (zie verslag traject Deltacommissaris).
- Resultaat wordt een dijk met aan de buitenkant zes meter beton. [NB de juiste dimensies waren nog steeds niet bekend]
- Het doel: "behoud van cultuurhistorische- en landschappelijke waarden" wordt daarmee volstrekt voorbijgeschoten, zeker gezien het nieuwe ontwerp van de dijkvakken ten noorden en ten zuiden van het dorp (ophoging, verbreding en asverschuiving) veel minder rigoreus uitvalt dan eerder aangegeven.
- Er dreigt het risico een flater te slaan als de karakteristieke dijk van Uitdam ontsierd wordt met een 6m brede betonnen berm terwijl elders de 25m asverschuiving is teruggebracht tot een 3 meter verbreding van de bestaande dijk die er veel authentiekter uitziet.
- De Dorpsraad verzoekt de Alliantie dringend om met een voorstel te komen waarmee voldaan wordt aan de doelstelling van het Advies van de Deltacommissaris van 27 juni 2017, namelijk behoud van cultuurhistorische en landschappelijke waarden van de parel Uitdam.
- Mocht groene afdekking van de betonberm niet haalbaar zijn, dan moeten we terug naar de tekentafel. Wij zien uit naar een reactie met opties voor een spoedig overleg met de juiste partijen om tot een adequate oplossing komen.

(Mail/Brief d.d. 9 juli 2019 aan AMMD/HHNK en Staf DC)

Er komt geen reactie op de mail. Na 1,5 maand wordt een herinneringsmail gestuurd naar betrokkenen.

Op 5 september 2019 volgt een gesprek met Guido Koolhaas (Projectdirecteur Markermeerdijken), J. Hoekman (DRU) en M. Verhorst (DKZ), n.a.v. bovenstaande mail.

Er zullen uiteindelijk nog 2 gesprekken volgen (9 december 2019 en 13 januari 2020). In deze gesprekken wordt gesproken over een oplossing voor het huidige ontwerp middels een bermverkleining in combinatie met lichte verhoging van de dijk. Op basis van eerste berekeningen in lijn met recente optimalisaties dijkprofiel ten noorden en ten zuiden van Uitdam lijkt deze optie mogelijk.

In het 3^e overleg, d.d. 13 januari waar ook J. Koninkx (DRU) en R. Baas (AMMD) aansluiten wordt middels visualisaties getoond dat de "buitenberm is weggerekend". De steenvlakte is daarmee aanzienlijk gereduceerd, waardoor overlagen met grond/esthetische bekleding niet nodig lijkt.

- Afgesproken wordt dat na afronding van de RvS-procedure de optimalisaties in verder detail worden uitgewerkt en met DRU/DKZ besproken
- Aangegeven wordt dat deze optimalisatie en visualisaties nog niet aan bewoners mogen worden vertoond vanwege de RvS-procedure. In die procedure zit een ander ontwerp voor Uitdam en bekendmaking van dit nieuwe ontwerp kan de procedure ernstig vertragen.
- Aanwezigen van DRU/DKZ hebben hier begrip voor. (13 januari 2019)

Eind goed al goed!

M. Verhorst stuurt aan (bestuurlijk, procesmatig en/of inhoudelijk) betrokkenen een update over dit laatste overleg, om haar dank uit te spreken. Aan o.a. HHNK-directeur Water Joost de Ruig, dijkgraaf Luc Kohsiek, Deltacommissaris Peter Glas en staf DC, Peter Heij. Teksten met vergelijkbare strekking (zie mails d.d. 13 januari 2020)

- Ze hebben ons de nieuwe visualisatie laten zien en toegelicht. Jij hebt hem ongetwijfeld ook al gezien
- Wij zijn blij dat door 'optimalisaties' er nu een ander beeld is ontstaan. Uiteindelijk lijkt o.i. het eindresultaat toch nog op een grote opknapbeurt!
- Door 'optimalisaties' is er nu een ander beeld ontstaan. De buitendijkse berm is vervallen (!), het talud aan de binnenkant ietsje schuiner, de stenen bekleding (Basalton, donkergrijs) aan de buitenkant zelfs een ietsje smallere strook dan nu en tot slot Noorse steen aan de waterkant.
- De damwand kan van lichter materiaal gemaakt worden en kan daardoor gemakkelijker worden ingeduwed.
- Wij kunnen ons geheel in het nu voorliggende ontwerp vinden en hebben onze waardering uitgesproken voor een ieder's inzet in deze.
- Ook mijn persoonlijke dank aan jou voor het ongetwijfeld meebewegen achter de schermen gedurende het laatste jaar. Uiteindelijk hebben we met elkaar ons doel bereikt: een dijk die aan de eisen voldoet en waar bewoners tevreden mee zijn.
- In goede stemming en verhoudingen gaan we het vervolgtraject, de uitvoering, in.

Reacties van betrokkenen zijn enthousiast, warm en betrokken.

- Joost de Ruig (HHNK Directeur Water): *"Kijk, dat klinkt goed, Manja! Tnx voor je mailtje. Ik blijf meedenken en -bewegen, ook met de opvolger van Guido.*
- Luc Kohsiek (dijkgraaf HHNK): *Dank voor je positieve bericht. Het is fijn dat we er met elkaar uiteindelijk in geslaagd zijn om een oplossing te bedenken waar velen zich in kunnen vinden. Zeer veel dank voor je constructieve inzet tijdens dit gehele proces.*
- Lilianne van Sprundel (Staf Deltacommissaris). *Hoi Manja, wat een positieve uitkomst! Fijn om te lezen dat door de optimalisatieslag er nu een ontwerp ligt, die zorgt dat de dijk zoveel mogelijk blijft zoals deze nu is (conform het advies van de deltagcommissaris J), zelfs zonder buitenberm (!) en met een lichtere damwand. Zo zie je maar: als je met elkaar in overleg blijft, met respect voor ieders rol en verantwoordelijkheid, is er veel mogelijk. Dit project is m.i. ook een hele goede leerschool voor veel andere (dijkversterkings-) projecten. Ook namens de deltagcommissaris, Hermen en Jos wil ik jou dikke complimenten geven voor jouw constructieve opstelling en de bereidheid om steeds weer iedereen uit te nodigen op de dijk en in jouw huis, om jullie belangen als bewoner steeds weer goed naar voren te brengen, en te zorgen dat jullie echt gehoord worden, tot aan de schop in de grond. Een goed begin van 2020!!*

De Raad van State uitspraak komt 22 april 2020 en oordeelt dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland het projectplan voor de dijkversterking van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier terecht goedgekeurd.

Direct na de Raad van State uitspraak neemt DRU contact op met R. Baas (G. Koolhaas heeft AMMD verlaten) om de vervolgspraak te plannen n.a.v. het voorgelegde aangepaste ontwerp d.d. 13 januari 2020.

Conclusie Periode 3: Post Deltacommissaris advies 2019-2020

Het door DRU/DKZ uitgesproken vertrouwen wordt direct op de proef gesteld.

Als blijkt dat de gemaakte afspraken rond de verwachte participatie over de landschappelijke inpassing en groeninvulling nergens meer op de agenda staan. De zorgen rond het stenige ontwerp, de onduidelijkheid over de dimensies van het ontwerp en het uitblijven van een vervolg nemen toe. Nu de Raad van State procedure loopt lijken de contacten direct te verschuiven naar de omgevingsmanagers. Daarmee verandert ook direct de inhoud en impact voor de DRU/DKZ.

Ook nu zijn de 2 trajecten zichtbaar. AMMD/HHNK gaat door op het "technische traject" en de omgevingsmanagers "managen het omgevingstraject", met bewoners via informatiebijeenkomsten, waar bewoners geen stem hebben. En dat terwijl er met DRU/DKZ écht andere afspraken zijn gemaakt, met andere intenties. Echter door de woordkeuze in de verslaglegging kan er een mist opgetrokken worden.

De omgevingsmanagers lijken niet geïnformeerd over de gemaakte afspraken. Bovendien worden de afspraken rond het participatieproces onduidelijk. Hiermee wordt de afgesproken participatie de facto stil gelegd, onder het motto, *het wordt een project-breed spoor, het wordt samen met de provincie opgezet*. Maar de bewonersparticipatie is het 'HHNK/Alliantie participatie-plan van aanpak', opgesteld en uitgevoerd door HHNK/Alliantie, waar landschappelijke inpassing/groeninvulling niet op de agenda staat en er ook niet op komt. De provincie lijkt inhoudelijk weinig invloed te kunnen uitoefenen op het tot stand brengen van de beoogde participatie.

Vervolgens neemt het AMMD het standpunt in "de groeninvulling" niet in scope van AMMD is, omdat HHNK als eis oplegt dat de steenbekleding niet bedekt wordt. Dit strookt totaal niet met de eerder gemaakte afspraken.

DRU/DKZ dachten een goede oplossing met goede afspraken te hebben, maar niets lijkt minder waar. Wederom worden de afspraken niet nagekomen en wordt pijnlijk zichtbaar dat HHNK/AMMD niet voornemens zijn geweest om een groeninvulling vorm te geven.

4. Periode 4. De rekenfout in 2020 tot aankondiging expertmeeting 2020

Na de Raad van State uitspraak volgt een online vervolgggesprek (vanwege Covid-19 beperkende maatregelen) op 14 mei 2020 met R. Baas en B. de Jong (AMMD), de korte samenvatting is:

- De oplossing die Guido Koolhaas heeft geboden kan niet
- "Er is een rekenfout gemaakt"
- De rekenfout bestaat uit het gegeven dat er tijdens de berekeningen "aan een knop is gedraaid waar niet op die manier aangedraaid kon worden"
- De kruin moet dan hoger worden dan Koolhaas heeft aangegeven
- De maatvoering van het voorgestelde aangepaste ontwerp past dan niet meer in de PPW
- Eindconclusie is dat het oorspronkelijke ontwerp conform PPW weer van toepassing is
- Bovendien wordt ook gemeld dat er waterveilige dijk op- en afgangen van beton/asfalt worden aangelegd en er 5 betonnen trappen zijn toegevoegd in het ontwerp
- Baas geeft aan dat ook zij zien dat de 12 meter brede stenen landingstrip aan de voet van de dijk ruimtelijk een draak is en daarom zijn met de landsadvocaat en HHNK-top 2 sporen besproken.
- DRU/DKZ spreken hun verbijstering uit.
- Hoe is dít mogelijk als betrokken en eindverantwoordelijke J. de Ruig en ook dijkgraaf L. Kohsiek positieve bevestigingsmails hebben gestuurd?

DRU-vertegenwoordig stelt gespreksverslag op ter bespreking in DRU-vergadering

- Reijer Baas is na de uitspraak van de Raad van State aan de slag gegaan met ons dijkdossier gegeven het feit dat wij en ook zij zien dat de 12 meter brede stenen landingstrip aan de voet van de dijk ruimtelijk een draak is, die vorig jaar uit de hoge hoed kwam, waar wij nooit mee akkoord zouden zijn gegaan als helder was geweest dat dit de uitkomst van de het Deltacommissaris traject zou zijn geweest. Temeer daar nu blijkt dat de dijkversterking ten noorden en zuiden van ons dorp veel minder rigoreus uitpakt dan oorspronkelijk voorzien.
- Uit zijn verkenning, waaronder met de landsadvocaat en de HHNK-top (Joost de Ruig en Rob Veenman), kwamen drie sporen naar voren:
 - o (1) **spoor 1**: de landingsstrip zoals die nu in het goedgekeurde ontwerp is vastgelegd en formeel het spoor is wat de Alliantie juridisch moet en ook gewoon kan uitvoeren. De MS teams-meeting a.s. woensdag gaat met name hierover.
 - Damwandproef bij Keet
 - Oprit naar landingsstrip t.b.v. onderhoud door beheerder (komt uit hoge hoed, nooit genoemd tijdens DC-traject) en plaatsbepaling vijf (betonnen) trappen aan buitenkant dijk om de Noorse stenen te kunnen bekijken, waarvan de provinciale landschapsarchitect bepaald heeft dat die er moeten komen en opgenomen zijn in de vergunningsverlening door de Provincie (ook uit hoge hoed, nooit genoemd door Provincie tijdens DC-traject). Voorstel: onbespreekbaar, allemaal verrassingen die zo maar uit de hoge hoed komen.
 - o (2) spoor 2: optimalisering van het dijkprofiel binnen de besluitvormingskaders van de Provincie obv Waterwet t.a.v. het dijkontwerp Uitdam (module 14), namelijk maximale dijkhoogte: 3.00 meter Noord-Uitdam en 3.20 Zuid-Uitdam (wij hadden geen idee dat dit zo strak was vastgelegd maar kan vanuit DC-traject zo zijn afgedwongen door DC-secretariaat).
 - Kan variëren van gras op de landingsstrip tot aanpassing dijkprofiel binnen kaders.
 - De eerdere variant die wij van Guido gezien hebben van circa 3.30 dijkhoogte (met normaal dijkprofiel) past hier niet in.
 - Reijer onderzoekt spoor 2, in loop van juni duidelijkheid.
 - Belangrijk is dat besluitvorming voor 1 juli plaats vindt, want Joost de Ruig (Directeur HHNK organisatie, ook betrokken in DC-traject) vertrekt per 1 juli.
 - Reijer vraagt vertrouwen ondanks alles en zal er woensdagavond ook bij zijn.

Voorstel: zeker alles proberen uit de kast te halen op basis moreel appel en verantwoordelijkheidsgevoel. HNNK-dijkbeheer zal door Directie gedwongen moeten worden mee te werken. Lastige club gebleken.

- (3) spoor 3: procedure om tot aanpassing dijkontwerp te komen normaal dijkprofiel met normale helling buitendijks (exclusief betonnen strip en breed talud, inclusief damwand met 3.30 dijkhoogte voor het hele dorp).
 - Om dit te starten is er een belangrijke randvoorwaarde, namelijk geen bezwaarmakers en dat betekent: (a) op voorhand verklaring van alle Uitdammers dat zij geen bezwaar gaan maken (=unanimiteit) en (b) geen bezwaren tijdens procedure van buiten het dorp want anders wordt dit spoor onmiddellijk gestopt. Unanimiteitsverklaring met alle handtekeningen moet er over twee weken zijn.

Voorstel: bespreken of een poging gaan wagen
(Gespreksverslag DRU intern d.d. 16 mei 2020)

Het voltallig DRU kiest voor spoor 2. Spoor 3 is geen reële optie omdat nooit te garanderen is dat iemand van buiten het dorp geen bezwaar aan tekent tijdens de nieuwe ter inzagelegging van het aangepaste PPW (en dat weet de directie HNNK natuurlijk ook). En spoor 1 is een ongewenst ontwerp.

Het daaropvolgende "officiële" overleg (conform "plan van aanpak participatie") op 20 mei 2020, ruim 1 jaar na het laatste "officiële" overleg is het z.g.n. "Concept DO-overleg". Hierin gaat AMMD gewoon door op het voor DRU/DKZ ongewenste ontwerp (spoor 1)

- R. Baas geeft update:
 - Lange tijd was er onzekerheid over de uitspraak van de Raad van State.
 - In de tussentijd (zomer/najaar 2019) is er participatietraject steenbekleding geweest.
 - De Alliantie heeft beelden getoond van de berm en de steenbekleding welke voor een schok zorgde bij de Dorpsraad Uitdam.
 - Deze negatieve reacties vanuit Uitdam zijn vertaald in Documentnummer AMMD-009877 Pagina 2 van 5 een schriftelijke brief.
 - De alliantie is zich bewust van de gevoeligheid van het ontwerp, echter zien we dat het ontwerp wel in lijn is met de uitspraak van de Deltacommissaris.
 - Vervolgens heeft de uitspraak van de Raad van State het Projectplan Waterwet een onherroepelijke status gegeven.
 - De Alliantie heeft gezegd te willen kijken naar optimalisaties op het ontwerp van het Projectplan Waterwet. We onderzoeken de mogelijkheden binnen het PPW, maar kunnen geen garanties geven.
 - Er is nadrukkelijk overleg met de dijkbeheerder of de buitenberm kleiner en groener kan.
 - Dit is een spoor dat separaat loopt aan de uitwerking van het Projectplan Waterwet.
- Jaap Hoekman geeft aan dat dit voor de Dorpsraad een belangrijk spoor is, en dat zij niet zitten te wachten op de uitkomst van het reguliere spoor. Zij willen graag de vrijblijvendheid van het parallelle spoor verkleinen.
- Vervolg: De Dorpsraad van Uitdam geeft aan de hoop te vestigen op het spoor dat werd beschreven door Reijer, want zij zien niks in het gepresenteerde ontwerp.
- Daarnaast geven zij aan zich af te vragen waarom ze niet worden betrokken bij het maken van keuzes zoals de trappen en de op- en afritten.
- Waarom lukt die participatie telkens niet?
- Reijer antwoord hierop door de stellen dat het beeld van hem is dat de Dorpsraad juist wordt betrokken, doordat het conceptontwerp eerst wordt besproken met de Dorpsraad zoals vanavond.

Naar aanleiding van deze 2 online-bijeenkomsten stelt DRU/DKZ een brief op.

- Slapeloze nachten en buikpijn hebben wij er als Uitdammers van. Het is voor ons onbegrijpelijk dat na 13 jaar overleg over de dijkversterking bij Uitdam jullie in staat blijken de nachtmerrie voor

Uitdam uit te laten komen: destructie van de parel Uitdam (ensemble van dorp, water aan weerszijden, huizen en historische dijk).

- Na jaren overleg is er, na een interventie van de Deltacommissaris, een afspraak voor Uitdam vastgelegd met als doel de - niet alleen door de bewoners maar door eenieder - zeer gewaardeerde kwalitatieve waarden van de dijk bij Uitdam te behouden: minimale aantasting van de huidige situatie en instandhouding van het unieke ensemble.
- Het beoogde huidige dijkontwerp heeft een steenbekleding inclusief berm van 12-13 meter aan de voet van de dijk.
- Na overleg heeft de Alliantie/HHNK in de persoon van Guido Koolhaas een alternatief dijkontwerp voorgelegd aan een vertegenwoordiging van St. De Kwade Zwaan en de Dorpsraad.
- Het enige dat nog restte was de aan ons geschetste oplossing in een definitief ontwerp te formaliseren.
- Het nu uitgewerkte desastreus dijkontwerp moet volgens jullie vóór 1 juli a.s. leiden tot het definitieve onomkeerbare ontwerp. Dat is binnen 5 weken!
- In de afgelopen maanden is geen enkel signaal afgegeven dat het alternatieve dijkontwerp van 13 januari jl. niet mogelijk bleek en dat er rekenfouten gemaakt waren.
- Dit betekent de facto dat de Alliantie/HHNK de bewoners van Uitdam voor een voldongen feit plaatst.
- Ruim 13 jaar overleg en een door de Deltacommissaris geformuleerd gezamenlijk doel lijken voor niets geweest.

Er wordt een afspraak gepland met J. de Ruig, R. Veenman, R. Baas en DKZ/DRU op 11 juni 2020.

Voorafgaand aan deze afspraak mailt J. de Ruig nog "Zekers Manja, ik wil dit goed geregeld hebben. Moet goed komen!" Ludiek protest "Uitdam Huilt" ter plaatste, ter ondersteuning van de DRU/DKZ-vertegenwoordiging.

Er wordt afgesproken dat HHNK/AMMD gaan bekijken hoe vergroening van de berm door overlaging met grond gerealiseerd kan worden.

Naar aanleiding van de afspraak onderneemt M. Verhorst (DKZ) nog een aantal acties:

- Mail naar R. Baas "ik vond het fijn weer met jullie in gesprek te zijn", "hoop dat er positieve meters richting een oplossing gemaakt kunnen worden"
- Mail aan DC-staf:
 - o Het was een spannende dag gisteren
 - o Ik heb de indruk dat ze alle drie het probleem echt willen oplossen
 - o We hebben het hele afsprakenkader van de deltacommissaris nog eens doorgenomen qua afmetingen etc. en het blijft hangen op het niet groen afdekken van de stenige buitenberm.

- Een cosmetische oplossing, dat is toch echt de oplossingsrichting waaraan gedacht moet worden. Daar zijn ze zich terdege van bewust, veel andere opties van veranderingen die passen binnen het provinciale afsprakenkader zijn er gewoon niet.
- Mail aan J. de Ruig, R. Veenman, R. Baas m.b.t. informatie over grasbekleding van Paul van Steeg (Deltares) en expert Cyril Liebrand
- Mail aan R. Baas met de namen en contactgegevens van alle "specialisten" die zouden kunnen bijdragen aan een oplossing. Specifiek adviseert zij om contact op te nemen met Richard Jorissen, voormalig directeur HWBP, als expert betrokken in het Deltacommissaris adviesteam, tegenwoordig directeur Wateringen RWS. "Hij wil zich graag inzetten om tot een oplossing voor een groene dijk in Uitdam te komen". En nogmaals: ik pleeg mijn acties om "eruit" te komen, niet om jullie te dwarsbomen. En we hebben elkaar hard nodig. Niet alleen als instituties, maar ook als mens. Succes, op weg naar de goede oplossing!

Een maand later (16 juli 2020) is er een vervolgoverleg, er worden 5 varianten op het huidige PPW-ontwerp gepresenteerd. Waarvan variant 1, 2 en 4 tijdens de presentatie al als niet reëel werden bestempeld vanwege technische complicaties en kosten. Variant 5 was het huidige PPW-ontwerp maar met een verkorte berm (minus 2 meter). Deze variant is voor bewoners niet wenselijk omdat het een stenig ontwerp blijft.

Variant 3 "gedeeltelijk groen", waarbij de berm middels overlaging met grasbekleding met een lichte kruinverhoging (20 cm), passend binnen kader PPW, kansrijk is en zal de komende 3 weken verder worden uitgewerkt.

AMMD/HHNK maakt een ruwe schatting dat variant 3 1,5-2 mln extra gaat kosten (kan ook lager uitvallen) en stelt dat hier geen budget voor is. Verrast zijn DRU/DKZ ook omdat zij "op zoek moeten gaan naar dit benodigde budget". DRU/DKZ geven aan dat dát de verantwoordelijkheid is van AMMD/HHNK, maar dat zij bereid zijn met man en macht hun pleidooi voor het benodigde budget te ondersteunen.

Tegelijkertijd geeft AMMD aan door te gaan en wil medio augustus het "Definitief Ontwerp" aan de bewoners van Uitdam presenteren.

In telefonisch vervolgesprek tussen J. Hoekman (DRU) en R. Baas wordt gevraagd naar tekeningen met maatvoering voor variant 3 en 5, als ook visualisaties van het huidige Definitief Ontwerp bij voorkeur met voorstelde betonnen trappen en op- en afritten. Er wordt aangegeven dat R. Jorissen (RWS) nog andere mogelijkheden ziet als oplossing en stelt een "kort ontwerpprocesje" met deskundigen voor. Hoekman koppelt Baas en Jorissen via mail. Baas geeft aan dat het vervolgoverleg in samenwerking met provincie zal plaatsvinden.

M. Verhorst (DKZ) mailt dijkgraaf Kohsiek, daarin merkt zij op dat Boskalis-directeur T. Vergeer haar bij een bezoek had aangegeven dat het ontwerp "de technische basis was die daarna wordt afgedekt met groen, de dijk zou zelfs mooier worden dan hij nu is".

Kohsiek geeft aan dat de "kern is dat de 'gewenste' groene dijk duur is, zonder dat daar naar verwachting inkomsten voor zijn. Aan alle kanten is/wordt gekeken naar alternatieven/eventuele financiering. Mij lijkt dat op dit moment al het mogelijk wordt gedaan".

De DC-staf adviseert Verhorst om te hameren op de toezegging van De Ruig d.d. 25 september 2018. *Joost de Ruig zegt toe dat er wordt gezocht naar een vormgeving die zoveel mogelijk lijkt op de huidige situatie, op een zo natuurlijke manier en in samenspraak met de bewoners.*

Het is voor Hermen [Borst, DC-staf] en DC cruciaal, deze toezegging moet worden nagekomen.

Afspraken moeten worden nagekomen. En dit is een harde afspraak.

(mail d.d. 30 juli 2020)

Nog geen 3 weken later wordt Variant 3 “gedeeltelijk groen” wordt door AMMD/HHNK van tafel gehaald want er is geen financiële dekking gevonden noch bij HHNK/AMMD, HWBP, provincie) en ondertalud moet 2 meter langer worden.

- Dit betekent concreet dat géén van de varianten die door de AMMD/HHNK in juli zijn gepresenteerd haalbare varianten zijn gebleken. Dit is een zeer teleurstellend resultaat
- De provincie brengt een nieuwe variant in (Variant 6): een pilot om de berm met lichte vegetatie te laten begroeien. De aanwezige HHNK-beheerder geeft zijn goedkeuring op deze variant.
- DRU/DKZ verzoekt om de variant met de verkorte berm (Variant 5) te combineren met de pilot, als alternatief. Hoewel deze Variant 5 in juli door AMMD/HHNK zelf was gepresenteerd als een reële optie, wordt nu gesteld dat die “in eerste instantie technisch risicovol lijkt”.
- DRU gaat een enquête te houden om de mening van het dorp te peilen.
- AMMD/HHNK kondigt het bestuurlijk overleg aan waarbij het goed is “om mee te geven hoe de omgeving er in staat/wat er speelt”

Ondertussen zijn DRU/DKZ de afgelopen weken in gesprek gegaan met experts en dragen 2 alternatieve ‘goedkopere’ oplossingen voor die “meerdere miljoenen extra”-overlagen-oplossing:

(1) Geotextiel en

(2) Kleibekleding.

DRU/DKZ verzoeken AMMD/HHNK om deze opties nader te onderzoeken. Jorissen (RWS) heeft aangeboden hierbij te ondersteunen. Om geen vertraging op te lopen stellen DRU/DKZ voor om deze opties te inventariseren en variant 6 gelijktijdig op haalbaarheid te verkennen.

Staf DC, geeft aan een aanvullende ontwerpessie te willen organiseren als alle partijen daarom vragen.

De inmiddels gehouden enquête in het dorp geven aan dat als er geen andere mogelijkheid voor vergroening is dan variant 6, een overgrote meerderheid (81%) een verkorte berm kiest, om op deze manier die enorme stenen berm te verkleinen ten gunste van meer groen.

Inmiddels is aangegeven dat Geotextiel als oplossing reeds door Deltares in de Deltagoot is getest en niet genoeg erosiebestendig is gebleken. De kleibekleding blijft daarmee over als alternatief.

Vervolgens moet er door AMMD/HHNK een zogenoemde “Annotatie” voor het bestuurlijk overleg worden vastgesteld waarin de wensen van Uitdam opgenomen kunnen worden. In de Annotatie worden 3 opties genoemd:

Optie 1: PPW-ontwerp: hier is geen draagvlak voor

Optie 2: Kleibekleding als goedkoper alternatief voor overlagen Basalton te onderzoeken, middels een expertmeeting met RWS-Directeur Waterkeringen (Jorissen) en o.b.v. expert judgement te beoordelen op technische en financiële haalbaarheid

Optie 3: Pilot ‘lichte vegetatie op Basalton’ (optie 3), indien kleibekleding (optie 2) niet mogelijk blijkt, inclusief verkorte berm.

In de Provinciale Staten commissie-NLG vergadering spreken DRU/DKZ in, ter ondersteuning van het verzoek in de annotatie om de kleibekleding te verkennen.

Dat het bestuurlijk overleg optie 3 de voorkeur geeft is geen verrassende uitkomst voor DRU/DKZ, maar de argumentatie waarom optie 2 het verkennen van Kleibekleding wordt afgewezen is dat wél.

Hoewel het besluit nog niet schriftelijk wordt gedeeld (dat komt uiteindelijk 2,5 maand later), wordt wel mondelinge toelichting gegeven.

Als redenen om de kleibekleding niet te willen verkennen geeft HHNK/AMMD dat kleibekleding “geen bewezen techniek” is, waarvan verwacht wordt dat de vertaling naar rekenmodel en goedkeuring ENW meer tijd in beslag neemt en daarmee niet past bij de voortgang van het project. Mocht volgend jaar toch anders blijken wil HHNK/AMMD dat alsnog beschouwen/heroverwegen. (d.d. september 2020).

Bezwaar van DRU/DKZ tegen deze gang van zaken:

- AMMD/HHNK heeft voorafgaand aan het bestuurlijk overleg niet aangegeven dat zij de kleibekleding ‘als niet bewezen techniek’ zouden presenteren. Hiermee hebben ze DRU/DKZ de

mogelijkheid ontnomen om argumenten hiervoor aan te dragen en in de annotatie op te nemen en daarmee in de besluitvorming

- De verkenning van de kleibekleding met experts is juist bedoeld om voor- en tegenargumenten af te wegen, zodat beide inzichten kunnen worden overwogen en daarmee in besluitvorming meegenomen
- Betrokken experts hebben directe contacten met ENW waardoor vertaling in rekenmodel en goedkeuring ENW naar verwachting versneld kunnen worden
- Het lopende onderzoek bij Deltares kan worden aangevuld met parameters geldend voor de Markermeerdijken, waardoor de resultaten direct van toepassing kunnen worden verklaard op de situatie bij Uitdam
- Uitstel van de verkenning naar volgend jaar is niet zinvol, omdat te laat zal zijn en dus afstel of economisch volstrekt onverantwoord
- Met betrekking tot de voortgang van het project. Sinds 25 juni 2018 proberen DRU/DKZ te komen tot een oplossing voor de "landschappelijke inpassing/groeninvulling", nu ligt deze op tafel en wordt deze niet verkend op oneigenlijke gronden

DRU/DKZ stelt zich op het standpunt dat bestuurders op basis van eenzijdige en onvolledige informatie een besluit hebben genomen.

Vanzelfsprekend is DRU/DKZ dankbaar dat de pilot mogelijk wordt gemaakt, echter het niet willen onderzoeken middels een expertmeeting van een veel betere oplossing vindt DRU/DKZ onbegrijpelijk. Het verzoek van DRU/DKZ is ook niet meer geweest dan dat: onderzoek in hoeverre de kleibekleding mogelijk kan zijn, 3 expertsessies met een doorlooptijd van 2-3 maanden, open en transparant.

De schriftelijke vastlegging van het bestuurlijk besluit wordt op 9 november ontvangen (vlak voor de expertmeeting die alsnog wordt gepland, zie hierna).

- De bestuurders hebben vastgesteld dat de innovatie "Klei-wig als vervanging van stenen" mogelijk op termijn de dijkveiligheid kan garanderen maar de resultaten van onderzoek momenteel nog pril zijn en daarom deze techniek voor de dijkversterking in Uitdam nu niet aan de orde is.
- Gezien de nog te zetten stappen om dit als bewezen techniek toe te passen, is de kans bovendien klein dat dit binnen de kader van het project nog toepasbaar is bij de versterking van de Markermeerdijken. Vanwege het verwachtingsvolle karakter van het onderzoek is afgesproken ambtelijk in gesprek te blijven met de deskundigen van het Klei-wig onderzoek (onder andere de heer Richard Jorissen, Rijkswaterstaat). Partijen in het vakgebied, waaronder provincie Noord-Holland en HHNK zullen de ontwikkeling van de klei-wig als dijkbekleding volgen voor dijkversterkingen in de toekomst.
- Besloten is om in te zetten op het creëren van condities op de buitenberm die zorgen voor vergroening tussen en op de stenen (optie 3). Uitwerking hiervan gebeurt in de vorm van een pilot en in samenspraak met de bewoners en deskundigen die hen hierover adviseren. Op deze manier wordt samengewerkt aan de gewenste groene uitstraling van de dijk.
- De gekozen optie, het creëren van condities voor vergroening tussen en op stenen, doet recht aan de gewenste groene uitstraling van de dijk ter plaatse van Uitdam en is overwegend positief ontvangen door bewoners en hun vertegenwoordigers.
- Bovendien past deze optie binnen het ruimtebeslag zoals vastgelegd in het Projectplan Waterwet en biedt het een financieerbare, realiseerbare en beheerbare oplossing voor de waterveiligheid opgave.

De kleibekleding wordt dus uiteindelijk positief beoordeeld, maar niet voor Uitdam, ondanks dat de mogelijkheden nog niet verkend zijn met de experts.

De bewoners (81%) hebben inderdaad positief gereageerd op de vergroening tussen en op de betonzuilen, uitgaande van optimalisatie door de verkorte berm, zoals opgenomen in de annotatie, onderdeel van optie 3.

Onterecht staat in de toelichting van het Bestuurlijk Besluit: "Helaas is gebleken dat er geen zicht op financiering is, ook niet door partijen die door de vertegenwoordiging van de bewoners zijn

aangebracht. Conclusie is dat niet aan de financiële kaders kan worden voldaan." DRU/DKZ hebben toendertijd direct aangegeven te willen ondersteunen bij het pleidooi maar dat DRU/DKZ niet over voldoende kennis beschikking over de financiële stromen en stand van zaken van het project om zelf financiering te kunnen zoeken.

DRU/DKZ spreken nogmaals in bij de Provinciale Statencommissie-NLG vergadering DRU/DKZ naar aanleiding van de door de PvdA ingebrachte Bespreknotitie Uitdammerdijk.

Naar aanleiding van de CIE-NLG vergadering besluit Gedeputeerde "alle feiten op tafel" te willen hebben.

- *Gedeputeerde snakt naar dezelfde helderheid en duidelijkheid als de Staten.*
- *Zodra die er is, zal gedeputeerde het gelijk met de Staten delen. Op basis daarvan kunnen vervolgens de juiste stappen worden gezet.*
- *Zodra gedeputeerde de nadere verheldering ontvangt, zal hij deze laten voorzien van de huisstijl van de provincie en onmiddellijk doorleiden naar de Staten, zodat zij gelijk over dezelfde informatie beschikken als GS.*

(Verslag PS CIE NLG 21 september 2020).

Naar aanleiding van de Rondvraag van de PvdA in de CIE-NLG vergadering van 19 oktober 2020, stelt Gedeputeerde Loggen:

- HHNK zal binnenkort het feitenrelaas overleggen. Ook wordt er een expertmeeting georganiseerd, een cruciaal gegeven om het feitenrelaas te kunnen afronden en de gedeputeerde heeft zich hiervoor aangeboden als onafhankelijk technisch voorzitter.
- Gedeputeerde Loggen heeft daarom aangeboden om de expertmeeting voor te zitten, zodat de verbinding met de bewoners gecontinueerd kan worden. Deze komt onder de verantwoordelijkheid van het HHNK tot stand en daar zijn enkel professionele en inhoudelijk deskundige partijen aanwezig. Daaraan kunnen de bewoners niet deelnemen.

Gedeputeerde Staten antwoorden schriftelijk aan PS-leden

Op basis van dat feitenrelaas kan uw commissie NLG beter inschatten of een expertmeeting, georganiseerd door uw commissie, wenselijk is.

Wij willen u melden dat de deskundigen van Rijkswaterstaat en Alliantie Markermeerdijken/HHNK ondertussen met elkaar in gesprek zijn om een gezamenlijk beeld op te stellen.

We wachten de uitkomst van deze gesprekken af. Het beeld dat wordt geschetst zullen we met uw commissie NLG delen. (11 november 2020).

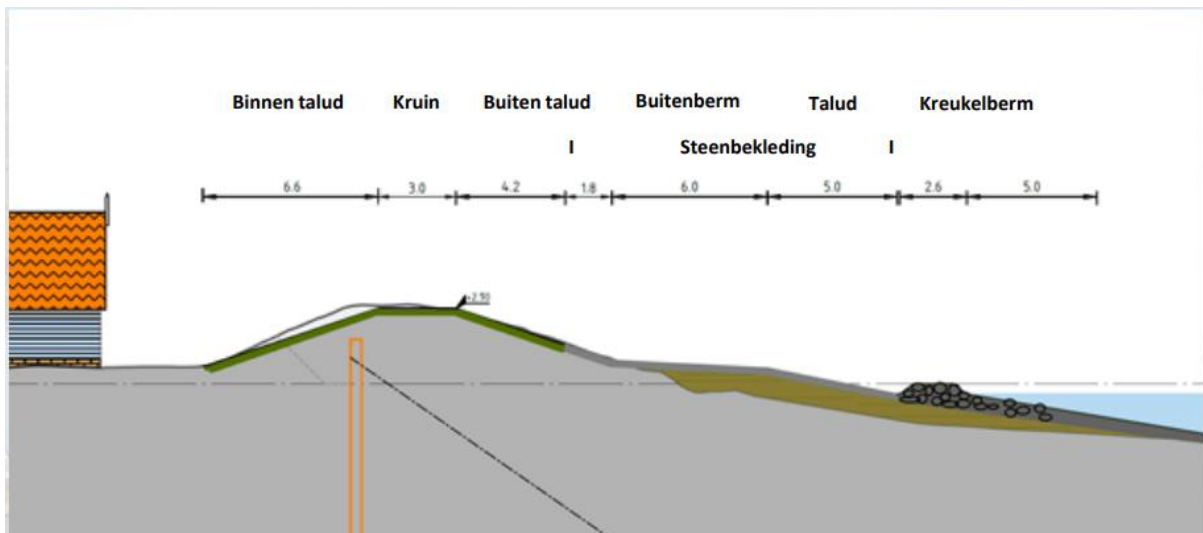
Conclusies Periode 4. Rekenfout 2020 tot expertmeeting 2020

Aan het begin van het jaar lijkt de oplossing nabij, met het aangepaste ontwerp, waar de berm is "weggerekend". Eind goed al goed, werd gedacht.

5 Maanden later, kort na de Raad van State uitspraak wordt DRU/DKZ met "de rekenfout" geconfronteerd, zonder alternatief, inclusief de strakke deadlines waardoor er geen tijd is voor alternatieven, komt het dorp voor het eerst echt in opstand ("Uitdam Huilt"-protest).

De omvang van het ontwerp wordt dan ook pas echt duidelijk.

Beton op boventalud (1,8 meter) + berm (6,0 meter) + ondertalud (5,0 meter) + stenen kreukelberm (2,6 meter). Totaal 15,4 meter zichtbaar beton en steen. Onderwater nog 5 meter steen.

Uit digitale bewonerspresentatie, d.d. 22 september 2020

Ondanks dat HHNK/AMMD 4 overlappingsvarianten presenteerden, worden deze helaas allen weer ingetrokken i.v.m. technische complicaties en kosten. Hoewel de groeninvulling al sinds 2018 op de agenda stond, is deze optie niet in de begroting terecht gekomen. Daarom is de extra financiering nu een probleem. HHNK krijgt niet de handen op elkaar om voldoende budget beschikbaar te krijgen. Hogere kosten wordt regelmatig door HHNK aangevoerd als argument waarom een betere oplossing niet mogelijk is. Echter als eerder in het proces over de toegezegde groeninvulling was nagedacht, was er geen extra financiering nodig geweest.

De bewoners staan met lege handen en een betonnen-dijk ontwerp.

De door de provincie ingebrachte pilot voor "lichte vegetatie op het Basalton" inclusief de verkorte berm (optie 3 Bestuurlijk besluit) wordt dankbaar ontvangen als alternatief als échte vergroening écht niet mogelijk is.

Het initiatief van DRU/DKZ voor een kansrijke oplossing (kleibekleding op berm) voor échte groeninvulling, voorgedragen door een RWS-expert Jorissen (directeur Waterkeringen, voormalig directeur HWBP, verbonden aan TU Delft). Ondanks dit alternatief kan op korte termijn, met een korte doorlooptijd (2 à 3 sessies) onderzocht worden om zo tot een weloverwogen besluit te komen. Ondanks dat één van de redenen voor de start van de AMMD is, om te werken met innovatieve en niet bewezen technieken, stuit deze verkenning op veel weerstand.

Tegelijkertijd gaat het HHNK door op het spoor "PPW-ontwerp".

Provinciale staten leden zetten druk op het komen tot een betere oplossing voor Uitdam. Op initiatief van Gedeputeerde Loggen komt er met HHNK-bestuurder Veenman de afspraak om een expertmeeting te organiseren.

5. Periode 5. Expertmeeting 2020 tot heden

Ondanks dat de expertmeeting op verzoek van DRU/DKZ plaatsvinden om open en transparant de kleibekleding te verkennen als oplossing, mag er helaas geen afvaardiging van de bewoners bij de meeting aanwezig zijn. Redenen hiervoor zijn:

- De expert bijeenkomst wordt georganiseerd door de provincie en het hoogheemraadschap en staat onder voorzitterschap van de provincie, in de persoon van de heer C. Loggen. Het hoogheemraadschap is daarbij ondersteunend en brengt daarbij een aantal experts in, aanvullend op de externe deskundigen.
- Het doel van de bijeenkomst is dat de experts diepgravend en specifiek gedachten en inzichten kunnen wisselen zodat zij tot een onderbouwd oordeel kunnen komen. Dit eindoordeel zullen wij als hoogheemraadschap meenemen bij onze besluitvorming. Zodra het eindresultaat van de expert bijeenkomst beschikbaar is, zullen wij dat met u delen.
- Het faciliteren van een gesprek op inhoud door de experts op deze materie, met als doel hen te laten komen tot een gelijklopend eindoordeel.
- Om te borgen dat het proces juist en navolgbaar verloopt, vervult Loggen vanuit de provincie de rol van technisch voorzitter. De uitkomsten van de expertsessie worden uiteraard gedeeld.

(Mails 9-12 november 2020)

DRU/DKZ geven als input voor de expertmeeting mee:

- Kortom bent u bereid om de komende maanden te bekijken wat wél mogelijk is, om zo voor te sorteren dat mocht die kleine kans er zijn dat de kleibekleding (deels, b.v. op de golfbrekende berm) wel mogelijk zou kunnen zijn, dat u dan ook kan handelen.
- In dit traject kan de publiek-private samenwerking Alliantie Markermeerdijken, laten zien waarom het is opgericht, niet alleen door "kennis en ervaring te bundelen ontstaan mogelijk creatieve uitwerkingen van het ontwerp en innovatieve technieken" en vanwege het **"gebruik te maken van innovatieve, nog niet bewezen technieken"**, maar vooral door de slagvaardigheid en wendbaarheid om op basis van voortschrijdende inzichten (kleibekleding) en nieuwe werkelijkheid, in staat te zijn te acteren en in 2025 een dijk af te leveren die voldoet aan de eisen van veiligheid maar ook een bijdrage levert aan onze klimaatopgave, stikstofreductie, natuurontwikkeling, ecologische kwaliteit Markermeer, land/water overgang, biodiversiteit én behoud landschap.
- Hoe fantastisch zou het zijn als wij uiteindelijk na bijna 20 jaar in 2025 gezamenlijk kunnen zeggen dat we het zwaar hebben gehad met elkaar, maar dat we het met elkaar tot een goed einde hebben gebracht: een veilige versterkte monumentale dijk passend bij het landschap en haar omgeving voor de 1,2 miljoen mensen in het achterland en haar dijkbewoners.

De expertmeetings hebben 13 en 23 november 2020 plaatsgevonden.

Gedeputeerde Loggen geeft terugkoppeling in de Staten op 26 november 2020 en schriftelijk aan I. Hoekman (DRU) op 16 november en 1 december 2020.

De berichtgeving van over deze bijeenkomsten komen van gedeputeerde Loggen

Zoals u weet heeft afgelopen vrijdag [13 november jl] een aantal experts gesproken over de kansen en belemmeringen van de toepassing van een 'klei-wig' bij Uitdam, in het kader van het dijkversterkingstraject voor de Markermeerdijken. Aanwezig waren experts van TU Delft, Deltares, Infram Hydren, verschillende waterschappen waaronder Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Alliantie Markermeerdijken. De bijeenkomst werd technisch voorgezeten door provincie Noord-Holland.

De conclusie van de deelnemers aan de expertmeeting is dat eerst nog een verdiepingsslag nodig is op enkele hoofdvragen alvorens een uitspraak gedaan kan worden over verder onderzoek naar de genoemde

toepassing bij Uitdam. Deze verdiepingsslag wordt in de komende twee weken uitgevoerd. Na een tweede expertmeeting op basis van de verdiepingsslag kunnen vervolgens de uitkomsten hiervan met u worden gedeeld.

(Mail Loggen d.d. 16 november 2020)

Loggen stelt:

- *Dat hij optimistischer uit de expertmeeting kwam dan hij erin ging*
- *De expertmeeting een aantal gegevens leverde die aanleiding gaf voor een verdiepingsslag*
- *De experts doen nu een "quick scan"*
- *In de 2e meeting moet blijken of de kleiwig een reële optie is binnen de parameters*
- *Ik doe dit normaal nooit.... maar veronderstel dat er iets positiefs uitkomt en de kleiwig daadwerkelijk een hele serieuze optie is dan hebben we een nieuwe situatie*
- *Vervolgens moet bekeken worden wat die nieuwe situatie behelst en of er vanuit de partijen een aanvullend beroep wordt gedaan op de provincie*
- *Indien dat het geval is, komt die vraag, inclusief mijn voorstel, terug bij de commissie*
- *Dit is de meest zuivere route want termijnen, vergunningen, financiën... spelen ook een rol*
- *Stap voor stap, ik heb een positieve grondhouding. We volgen deze marsroute en dan kom ik terug bij de commissie". (Aldus registratie PS CIE vergadering 26 november 2020)*

Gedeputeerde stelt voor om het stapje voor stapje aan te pakken. De provincie heeft als onafhankelijk voorzitter een expertmeeting gefaciliteerd. De inzet is om eerst alle feiten op tafel te krijgen en de uitkomsten daarvan af te wachten. Aansluitend zal bekeken worden wat de (nieuwe) situatie behelst en of er vanuit de partijen nog een aanvullend beroep op de provincie wordt gedaan. Op het moment dat dat gebeurt, komt gedeputeerde daar bij de commissie op terug.

(Verslag PS CIE vergadering 26 november 2020)

Bedankt voor uw mail. We zijn inderdaad nog in gesprek met het hoogheemraadschap en andere partijen om te bezien in hoeverre de klei-wig een uitkomst kan vormen voor de locatie Uitdam. Elk wachten duurt lang, maar ik hoop u hierover op niet al te lange termijn meer informatie over te kunnen verstrekken.

(Mail Loggen d.d. 1 december 2020)

Ondertussen is een uitgestelde motie in de 2^e Kamer op aangeven van GroenLinks (L. Bromet) en PvdA (W. Moorlag) besproken, waar de minister wordt verzocht "ervoor te zorgen dat bewoners en het hoogheemraadschap binnen afzienbare tijd met een gezamenlijke oplossing voor de dijkversterking bij Uitdam komen, en de Kamer hierover te informeren. (1 december 2020)

De minister verwijst hiervoor door naar HHNK.

Memo Standpunt HHNK inzake Kleiwig, 9 december 2020

Totaal onverwacht voor bewoners, maar naar het laat aanzien ook voor provincie, gedeputeerde Loggen en de betrokken externe experts, is er een bestuurlijk besluit genomen door het HHNK-Bestuur. Waarin

- *De afgelopen weken heeft het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, samen met de Provincie Noord-Holland, gekeken naar de mogelijkheden van een zogenaamde kleiwig, waarbij de steenbekleding wordt vervangen door een langzaam omhooglopende kleibedekking met gras.*
- *Interne en externe deskundigen hebben gezamenlijk gekeken naar de mogelijkheden van deze kleiwig.*
- *De experts zijn het eens dat een keuze voor een kleiwig met een steenbekleding tot + 0,75 m NAP en verder met grasbekleding niet past binnen de voorgeschreven randvoorwaarden*

Naar aanleiding van de memo vragen DRU/DKZ naar de verslaglegging van de expertmeetings en de schriftelijke onderbouwing.

Veenman geeft in zijn reactie aan dat hij het standpunt t.a.v. de kleiwig in een bijeenkomst wil toelichten.

Ondanks herhaaldelijk verzoek voor de schriftelijke onderbouwing ontvangen DRU/DKZ deze niet. Terwijl in bovenstaande mails toe is gezegd dat de experts tot een 'onderbouwd oordeel, een gelijklopend eindoordeel' moeten komen. Het proces zou geborgd worden zodat het juist en navolgbaar verloopt. Hoe kan dit zonder verslaglegging en enkel met een ingenomen standpunt van het HHNK?

Veenman maakt melding van 2 vervolgvragen en antwoorden, zonder deze te delen. DRU/DKZ zich niet voorbereiden om deze bijeenkomst.

HHNK gaat ook met het besluit de pers in. Aangezien DRU/DKZ niet over de achtergronden van het besluit zijn geïnformeerd kunnen zij geen inhoudelijke reactie geven. (NHD, 15 en 16 december 2020)

Deze gang van zaken roept zeer veel emoties op bij vele dorpsbewoners alsook DRU/DKZ.

Sayone Daan, bewoner Uitdam (voormalig DKZ) en betrokken bij Deltacommissaris advies, stuurt aan alle betrokkenen 3,5 jaar na dato een mail: "had u dit voor ogen?"

In de zomer van 2017 zaten wij samen in het Weeshuis in Monnickendam voor de werkbijeenkomsten over de dijkversterking bij Uitdam onder leiding van de staf van deltacommissaris Wim Kuijken. Het waren constructieve bijeenkomsten met experts waarin we gezamenlijk zochten naar een ontwerp dat recht zou doen aan de landschappelijke waarde van de dijk in Uitdam. Als bewoners voelden we ons gehoord en met het uit de werkbijeenkomsten voortgekomen Advies waren we blij. We hadden er vertrouwen in dat het goed zou komen.

In de jaren daarna waren er met enige regelmaat bijeenkomsten waarin de Alliantie ons geruststelde: het ontwerp was nog niet zo ver uitgewerkt maar met de vergroening zou het goed komen en ja de experts waren nog steeds betrokken.

Ruim 12 jaar hebben Stichting De Kwade Zwaan en de Dorpsraad van Uitdam gestreden voor een oplossing die past bij het unieke karakter van Uitdam, tevergeefs.

Inmiddels zijn wij murw en de meeste mensen die beroepsmatig bij dit proces betrokken waren zijn uit beeld geraakt, naar een andere baan of organisatie.

De provincie Noord-Holland heeft na veel lobby werk van Manja Verhorst-van Leeuwen van De Kwade Zwaan en Ineke Hoekman-van Hassel namens de Dorpsraad een pilot ecologie geïnitieerd om te onderzoeken hoe de ruim 15 meter Basalton toch een zweem van groen zou kunnen krijgen.

En op instigatie van leden van PS van de provincie NH is gepoogd het alternatief van een kleiwig dijk te onderzoeken. Ook hier waren Manja en Ineke de aanjagers. Eén van de experts betrokken bij de bijeenkomsten met de DC, Richard Jorissen, zette zich daarvoor in. Maar ook deze poging om er nog iets acceptabels van te maken heeft het HHNK op de gebruikelijke ondoorzichtige manier afgewimpeld.

's Nachts lig ik wakker met zorgen over hoe het er straks uit zal zien en vraag ik me af hoe dit zo ver heeft kunnen komen? Het is misschien te laat maar ik wil u toch op de hoogte stellen van het resultaat van de inspanningen die u allen hiervoor deed en het geld wat dit de gemeenschap gekost heeft.

Zo constructief en hoopvol waren de werkbijeenkomsten (we sloten af met appeltaart!) in het Weeshuis in Monnickendam, met zo veel mensen waren we daar samen en dan is dit nu het 'uitgewerkt ontwerp'.

(Mail, 21 december 2020)

Voormalig Deltacommissaris Wim Kuijken reageert per omgaande.

Dank voor je mail. Ik ben op afstand op de hoogte gehouden. Het is te triest voor woorden. Zoveel constructief overleg, zoveel tijd geïnvesteerd en dan zo'n resultaat van HHNK en de Alliantie. Ze zouden zich moeten schamen. Participatie en passant over boord gegooid. Zo jammer en on(te)recht. Het spijt mij enorm. Ik begrijp dat jullie murw zijn. Ik zou zeggen: vertel je verhaal verder.

Ik wens jullie allemaal desalniettemin hele fijne kerstdagen en een gezond 2021. Misschien ziet iemand van de beslissers in het gebied binnenkort nog 'het licht'.

Stevige groet. Wim Kuijken

Voor het eerst in 14 jaar laten de vertegenwoordiging van DRU en DKZ, J. Koninkx en M. Verhorst verstek gaan bij de door HHNK georganiseerde bijeenkomst,

Ik laat verstek gaan. Ik heb lange tijd hoop op en vertrouwen in een goede afloop van het participatieproces gehad. Zelfs in de tijd dat het voor ons zeer moeilijk was te accepteren dat mondeling gedane afspraken tijdens het proces met de DC werden ontkend en niet nagekomen.

Juridisch was de Alliantie/HHNK zo handig om de mondeling gemaakte afspraken zó te formuleren dat men daar onderuit kon. Dit heb ik ervaren als het misbruik maken van het goede vertrouwen van burgers in overheidsinstanties en bedrijfsleven.

De manier waarop de Alliantie en het HHNK -invulling hebben gegeven aan burgerparticipatie - helemaal in laatste fase - hebben mij gevoelens van onrecht bezorgd. Mijn motto was lange tijd: "we hebben een probleem, we moeten het samen oplossen". Ik ben het vertrouwen totaal kwijtgeraakt. Dat te constateren dat doet mij ongelooflijk veel pijn als fatsoenlijke, betrokken burger met fatsoenlijke vragen.

(Mail M. Verhorst, 20 december 2020)

Met dank voor de uitnodiging pas ook ik persoonlijk voor deze gelegenheid. Ik sluit mij volledig aan bij Manja en heb heel weinig behoefte om weer een verhaal aan te horen waarom een biodiverse, groene, duurzame oplossing met draagvlak van de burgers, Gemeente en Provincie niet haalbaar is.

De wil is er heel duidelijk niet bij het HHNK en het dorp heeft 13 jaar moeten knokken voor een oplossing waarbij recht gedaan wordt aan het unieke karakter van Uitdam. Er is een belachelijke hoeveelheid energie en tijd door burgers ingestopt om een overheidsinstelling een beetje tot inzicht te laten komen. Op zich al absurd dat dit vanuit burgers moet komen maar uiteindelijk leek het goed te komen, totdat iemand besloot om de dijk en groene berm maar eens met beton te verstenen.

Dit gebeurt volledig onder jullie verantwoordelijkheid en gaat ook als zodanig de geschiedenisboeken in. 'Onder veel protest en na jaren strijd van omwonenden en natuurliefhebbers, heeft het HHNK besloten om de dijk met beton te bekleden.'

Op het moment dat er weer bereidheid is bij het HHNK en enig vernuft en inzicht dat dit zo niet kan, schuif ik graag aan voor vervolgesprekken. Tot dan toe wens ik jullie een goede nachtrust want die van mij is verre van optimaal.

(Mail J. Koninkx, 23 december 2020)

De Nieuwjaarswens, verstuurd aan diverse betrokkenen.

L A N D S C H A P S P I J N

Als de plannen van de Alliantie Markermeerdijken realiteit worden, dreigt een
eeuwenoud erfgoed te verdwijnen. Het landschap heeft pijn. Uitdam verliest zijn ziel.
En Nederland raakt een parel kwijt.
Laten we er alles aan doen om dit te voorkomen. Het tij kan nog worden gekeerd.
We wensen u, en iedereen die bij de dijkversterking betrokken is, in 2021 heel veel
moed en wijsheid toe.

De bewoners van Uitdam

"De dijk beschermt ons en wij beschermen de dijk"

Op 2 januari 2021 wordt de dijk vol gezet met Zwarte Vlaggen als protest tegen de gang van zaken en het ontwerp: "Uitdam gruwelt van het beton". De actie Zwarte Vlaggen op de dijk haalt de regionale en landelijke pers en televisie.

Voormalig Deltacommissaris Wim Kuijken komt persoonlijk zijn steun betuigen tijdens de actie en spreekt zich uit tegenover de pers.

Ze krijgen bijval van Wim Kuijken, inmiddels met pensioen als deltacommissaris. Wat het hoogheemraadschap nu van plan is, zegt hij, strookt helemaal niet met zijn advies. „Het was volstrekt duidelijk dat de bewoners een groene dijk wilden.“ Kuijken noemt de opstelling van het hoogheemraadschap „waardeloos“. „Je kunt toch niet een heel burgerparticipatietraject opstapen en dat drie maanden voor het einde afbreken? Dat getuigt van een houding van: wij weten het 't beste. Dat is geen participatie maar paternalisme.“

(NRC Handelsblad, d.d. 18 januari 2021)

Op 7 januari 2021 hebben bewoners de mondelinge toelichting gekregen op het standpunt van HHNK waarom de "kleiwig" niet kan. Aangezien door HHNK geen verslaglegging van de expertmeetings aan het DRU/DKZ beschikbaar gesteld en er 7 januari 2021 geen notulen beschikbaar zijn gesteld.

Belangrijkste aspecten

- Verkenning van kleiwig heeft alleen zin als het binnen PPW past
 - o Anders enorm veel tijdverlies i.v.m. nieuwe inspraak en potentieel een nieuwe RvS-procedure
 - o Kleiwig qua maatvoering voor wat betreft de hoogte past in het ontwerpinstrumentarium en qua breedte 'niet precies past' in het ontwerpinstrumentarium, maar dat dat op te lossen zou zijn. Dus de maatvoering is (gelukkig) niet het probleem.
- Als grootste probleem van de kleiwig 'poppte' later in het proces met de experts 'op'.
 - o De kleiwig zou niet in de "monumentenvergunning", zoals deze is verleend door de provincie, passen. Het Kader Ruimtelijke Kwaliteit is onderdeel van de monumentenvergunning en deze vergunning weer onderdeel van het PPW. Hierbij is verwezen naar de KRK-randvoorwaarden voor het ontwerp en het HHNK daar aan moet voldoen.

- o De voorwaarde waaraan de kleiwig blijikbaar niet aan voldoet is de afstand tussen de kruinhoogte en de berm die minimaal 2 meter moet zijn. Daarmee zou de kleiwig vanwege KRK niet in de PPW passen. Dit leidt tot een bestuurlijke vraag voor de provincie. Dit nog niet aan de provincie is voorgelegd.
- Indien bewoners nog nieuwe ideeën heeft (passend binnen PPW) staat HHNK/AMMD daarvoor open. Indien de ideeën niet in planning, dan zal mogelijk extra financiële ruimte noodzakelijk zijn. De Provincie Noord-Holland heeft inmiddels aangegeven dat zij bereid zijn ons te ondersteunen bij het eventueel haalbaarheidsonderzoek van deze ideeën.
- DRU/DKZ biedt aan om het proces te evalueren, de ervaringen te delen omdat het zoveel beter en efficiënter kan. Het feitenrelaas dat DKZ/DRU voor PS zal opstellen, wordt ook met HHNK/AMMD besproken en vice versa.

DRU/DKZ neemt n.a.v. deze bespreking contact op met de provincie incl. gedeputeerde Loggen om de problematiek rond de monumentenvergunning te bespreken alsmede met de experts om de mogelijkheden verder uit te werken.

Ondertussen ontvangen S. Daan en M. Verhorst reactie op hun schrijven van de Deltacommissaris P. Glas Deltacommissaris. De brief staat integraal in de Appendix.

- In zo'n optimalisatieslag is het gebruikelijk dat op bepaalde punten iets andere keuzes moeten worden gemaakt, bijvoorbeeld vanuit uitvoerbaarheidseisen of anderszins.
- Zoals u weet is op 25 september 2018 een bijeenkomst georganiseerd onder leiding van de directeur van mijn staf, om kennis te nemen van de optimalisatieslag tot dan toe. Daar werd geconstateerd dat het advies van de deltagommissaris zeker maakbaar en uitvoerbaar is, met nog wel resterende vraagpunten die verder moesten worden opgepakt en waarbij de bewoners zouden worden betrokken.
- Hiermee werd de actieve betrokkenheid van de (staf van de) deltagommissaris afgerond.
- Mocht onverhoopt blijken dat de beoogde oplossing op gespannen voet staat met het advies van de deltagommissaris, dan zou dit worden teruggedraaid. Tot op heden zie ik geen aanleiding dat dit het geval is.
- Het advies van de deltagommissaris is mijns inziens overgenomen en vormt de basis van het ontwerp zoals opgenomen in het Projectplan Waterwet. Met de uitspraak op 22 april jl. door de Raad van State is dit besluit onherroepelijk geworden, waarmee de dijkversterking kan doorgaan. Daarmee is er in de huidige fase van uitwerking en uitvoering dus geen formele betrokkenheid van de deltagommissaris.
- Het advies ging in op het ontwerp van de dijkversterking en ging niet over de landschappelijke groene inpassing. Wel stelt het advies dat "in ons land, met zijn rijke historie en cultuur, ook in het dijenlandschap, een open blik voor ons cultureel erfgoed en de bijbehorende ruimtelijke kwaliteit belangrijk is, met een pleidooi om bij beslissingen over dijkversterkingen de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting en inpassing een expliciete plek te geven in de uiteindelijke afweging." In het advies van de deltagommissaris staat de toevoeging dat deze afweging de verantwoordelijkheid van de kering beheerder is.
- Ik begrijp ook dat tijdens de sessies in het Weeshuis in Monnickendam de landschappelijke inpassing en de door u gewenste vergroening wel aan de orde is geweest. Hierbij is toen vanuit het hoogheemraadschap aangegeven dat - ondanks dat de dijk op de huidige plek blijft liggen - de bewoners zich er wel bewust van moeten zijn dat door de dijkversterking het karakter van de dijk sowieso zal veranderen en in de eerste jaren nog een sterk versteend karakter zal hebben.
- Tijdens de bijeenkomst van 25 september 2018 is op uw verzoek de landschappelijke inpassing apart geagendeerd en besproken. U heeft daarbij aangegeven dat u het liefst zoveel mogelijk gras of een natuurlijke bekleding van de dijk en de buitenberm wilt. Het hoogheemraadschap heeft daarop aangegeven dat een deel van de dijk zeker met gras kan worden afgedekt maar dat voor de waterveiligheid op het buitentalud een deel met stenen nodig zal zijn. Ook is aangegeven dat in het

eerste jaar nog veel steen te zien zal zijn omdat het nodig is om te kunnen checken wat de dijk 'doet' na de eerste ingrepen. Er werd een visualisatie getoond met daarbij expliciet aangegeven dat zo'n visualisatie niet moet worden gezien als eindbeeld. En er is toegezegd om te zoeken naar *"een vormgeving die zoveel als mogelijk lijkt op de huidige situatie, op een zo natuurlijke manier en in samenspraak met de bewoners."*

- Hiertoe zijn in de afgelopen periode naar ik heb begrepen diverse gesprekken gevoerd en zijn varianten bekeken. Een van deze varianten, een overlaging van het huidige ontwerp door een laag grond tot 60 cm. die kan worden ingezaaid, is afgefallen omdat de benodigde financiering niet werd gevonden. Het is ook onzeker of een dergelijke overlaging bestand is tegen erosie, ook bij gemiddeld voorkomende belasting.
- Een andere variant, de kleiwig-variant, is ook afgefallen omdat het hoogheemraadschap risico's ziet ten aanzien van de waterveiligheid onder maatgevende extreme situaties. Aangezien deze dijk 1,2 miljoen mensen moet beschermen, kan ik goed begrijpen dat het hoogheemraadschap deze afweging heeft gemaakt.
- Ik sluit af met de persoonlijke toevoeging dat ik mij realiseer dat het traject van overleggen, ontwerpen en besluitvorming inmiddels ruim 12 jaar aandacht en inzet heeft gevraagd. Van u als bezorgde bewoners, en van overheden en andere partijen die betrokken zijn.

In de PS CIE NLG-meeting van 14 januari 2021 dienen PvdA, GroenLinks en ChristenUnie een rondvraag voor Gedeputeerde Loggen in, inzake de stand van zaken rond de "participatie". Gedeputeerde beaamt dat het allemaal niet de schoonheidsprijs verdient. Met het organiseren van een (tweede) expertmeeting worden bepaalde verwachtingen geschapen. Als dan de uitkomst is dat er niks mee gebeurd is, is dat buitengewoon teleurstellend. Gedeputeerde heeft ook kennisgenomen van de opmerkingen en de zwarte vlaggen van de bewoners. Hij vindt het buitengewoon jammer dat een traject waarbij flink geïnvesteerd is in de participatie tot een dergelijke afronding komt.

Op 4 februari jl. neemt het HHNK/AMMD initiatief voor een nieuwe afspraak (d.d. 25 februari jl), aangezien er geen agenda bij is gevoegd, neemt DRU/DKZ de vrijheid om de uitkomsten van het gesprek met de provincie en de experts te agenderen, alsmede de vraag aan Bestuurder Veenman: *Wij vragen om jouw bereidheid om met elkaar, open en transparant, in gesprek te gaan. Wij denken dat wij met elkaar verder kunnen komen dan wij nu voor mogelijk achten.*
Onze vraag is, ben jij bereid om op enigerlei wijze tegemoet te komen in deze dialoog om experts met een positieve mindset de mogelijkheden te laten uitwerken, waarbij wij ons goed realiseren dat er geen garantie is voor succes.
(Mail d.d. 10 februari 2021)

Bestuurder Veenman geeft aan het feitenrelaas eerst te willen bespreken alvorens andere onderwerpen ter tafel komen, omdat hij dat ook heeft toegezegd aan het Algemeen Bestuur HHNK. DRU/DKZ geeft aan dat hun focus ligt bij het vinden van een oplossing. Daarbij adresseert DRU/DKZ dat de verkorte berm behorende bij de pilot "lichte vegetatie op Basalton", zoals bij Bestuurlijk besluit vastgelegd, niet lijkt te zijn verwerkt in het voorliggende Definitief Ontwerp. Op 2 februari heeft DRU/DKZ dit ook aan R. Baas en de provincie gemeld, maar tot op heden nog geen terugkoppeling ontvangen. Het DO ligt op dit moment ter goedkeuring bij de provincie. Volgens DRU/DKZ kan het DO op deze manier niet worden goedgekeurd door provincie.

Naar aanleiding van de bijeenkomst 25 februari jl. stelt DRU/DKZ een verslag op.
Het organiseren van een face-to-face meeting door u in deze moeilijke tijd stellen wij zeer op prijs. Dat u ons naar het kantoor laat komen, terwijl door u reeds besloten was het feitenrelaas niet te willen bespreken, kunnen wij daarom nog waarderen. Het is altijd beter elkaar in de ogen te kijken bij een verschil van mening.
Zoals gezegd vinden wij het spijtig dat u teleurgesteld bent dat wij het feitenrelaas niet tijdig gereed hebben en dat u ons relaas daardoor niet conform uw afspraak aan het AB van het HHNK kan aanbieden.

Echter, het uitblijven van enige inleving voor het feit dat wij het moeten stellen zonder professionele organisatie en georganiseerd archief, maar vooral de daardoor ontstane toon en irritatie, hebben wij als bijzonder onplezierig ervaren. Wij zijn bewoners die al jaren ontzettend hun best doen om op een constructieve wijze samen te werken en waar nodig te strijden voor een bij Uitdam passende dijk. Hetgeen besproken is hebben wij zo goed mogelijk weergegeven in de bijlage. Wij verwachten dat ons feitenrelaas eind volgende week gereed is. Wij zullen het dan ook aan u en uw AB beschikbaar stellen met onze welgemeende excuses dat het niet eerder gereed was. Het is bijzonder spijtig dat ons aanbod om met u op een constructieve manier te reflecteren op het proces en de huidige stand van zaken, juist in deze fase tot dit verdrietige resultaat heeft geleid. Wij blijven constructief meedenken en -werken aan een oplossing.

De reactie van HHNK/AMMD

Dank voor uw bericht dat u ons eind volgende week uw feitenrelaas toestuurt. Wij kijken er naar uit en wij zullen, als dat relevant is, ons feitenrelaas daarop aanpassen.

Wij betreuren het dat u het gesprek van 25 februari als onplezierig heeft gevonden. Mede naar aanleiding van de zeer uitvoerige mailwisseling die daaraan vooraf is gegaan, waren wij teleurgesteld over het ontbreken van uw feitenrelaas.

U heeft ons ook een document "Verslag bijeenkomst HHNK 25 febr. 2020" toegezonden. Wij kunnen ons niet vinden in dit document en distantiëren ons ervan, mede omdat het voorbij gaat aan de zeer uitgebreide correspondentie die aan het gesprek vooraf is gegaan.

Wij verzoeken u dan ook het "verslag" niet als zodanig naar buiten te brengen.

Wij willen nogmaals aangeven dat wij openstaan voor een verdergaande discussie op basis van onderbouwde en gedocumenteerde inzichten en standpunten. Ik hoop dat uw toegezegde feitenrelaas daarvoor een basis kan zijn. Ook blijven we openstaan voor nieuwe ideeën, op het moment dat deze ons gedocumenteerd worden voorgelegd en als ze passen in de eerder geformuleerde randvoorwaarden. In de tussentijd blijven we werken aan onze gezamenlijke pilot vergroening steenbekleding.

De kleibekleding met gras

Zoals hierboven aangegeven richtte de mondelinge toelichting op het besluit tot afwijzing van de "kleiwig" zich vooral op de argumentatie waarom de "kleiwig" niet in het PPW past, ondanks dat deze qua maatvoering wel "pasbaar" te maken is.

DRU/DKZ hebben daarom met betrokken experts de onderbouwing nogmaals doorgenomen.

DRU/DKZ hebben vanaf september (vóór het Bestuurlijk Besluit was nog geen melding gemaakt van deze bezwaren) als redenen voor de afwijzing op het verzoek voor verkenning van de kleibekleding opgegeven gekregen:

- Initieel projectplanning, niet bewezen techniek en financiën
- Niet passend binnen PPW qua maatvoering, niet passend binnen de wettelijke normen en niet passend binnen de door HHNK bepaalde criteria
- Vervolgens niet passend binnen Kader Ruimtelijke Kwaliteit en daarmee niet in de monumentenvergunning en daarmee niet in PPW.
- Recentelijk (Feitenrelaas HHNK), het gebruik van de dijk door de bewoners van Uitdam en daarmee gepaard gaande "erosie"

De oplossing van de kleibekleding is aangedragen door Richard Jorissen, voormalig directeur Hoogwaterbeschermingsprogramma en huidig directeur Waterkeringen RWS, tevens verbonden aan de Universiteit Delft m.b.t. waterveiligheid, en expert bij het Deltacommissaris advies én Mark-Klein Breteler, expert Coastal Structures & Waves, bij Deltares, tevens kleibekleding en reststerkte expert.

Er is door het HHNK geen verslaglegging van de expertmeetings aan het DRU/DKZ beschikbaar gesteld. Hierdoor konden DRU/DKZ zich ook niet voorbereiden op de mondelinge toelichting van 7 januari 2021.

Ook van deze bijeenkomst zijn geen notulen beschikbaar gesteld. De mondeling gedeelde informatie, was vooral gericht op de argumentatie waarom de "kleiwig" niet in PPW zou passen. De informatie was veelal ook nieuw zoals de problematiek van de kruin-bermhoogte. DRU/DKZ hebben de informatie zo goed mogelijk verwerkt (inclusief de nieuwe argumentatie zoals in het feitenrelaas is benoemd ten aanzien van de kleiwig) en voorgelegd aan betrokken experts.

Belangrijke eindconclusie: de betrokken experts zien de kleibekleding met gras nog steeds als een goede oplossing voor een veilige dijk die voldoet aan de wettelijke normen en past binnen het PPW.

Waarom de kleibekleding wél kan!

- De optie voor kleibekleding heeft het HHNK vertaald naar een "kleiwig" die op het ontwerp van de nieuwe dijk zou worden aangebracht. Het besluit van het Dagelijks Bestuur betreft ook een standpunt t.a.v. de kleiwig. Dit is feitelijk niet juist, omdat tijdens de expertmeeting vooral is besproken over het "minder hoog doortrekken van de steenzetting (tot net op de berm) én het – naar onderen toe – dikker maken van de reeds geplande kleilaag. Het ondertalud zal in Basalton uitgevoerd blijven.
- Het maximaal bekleden van dijken met steen is overigens een logische, standaard, en daarmee snel gekozen, oplossing, echter niet de enige mogelijke oplossing. Vanaf het Deltacommissaris advies heeft het HHNK/AMMD gewerkt met een betonsteen op de berm, terwijl dit noch door het Deltacommissaris advies noch door de provincie (KRK of vormgevingsplan) geadviseerd of verzocht wordt.
- Technisch mogelijk: Technisch is "het minder hoog doortrekken van de steenzetting" mogelijk.
- Binnen PPW: het "minder hoog doortrekken van de steenzetting" past binnen het PPW.
 - o Qua maatvoering. In de expertmeeting is zelfs het PPW als uitgangspunt genomen. Experts geven echter wel aan dat verdere optimalisatie mogelijk is zodat een nog beter ontwerp mogelijk is. Maar het profiel blijft ongewijzigd.
 - o Qua KRK:
 - In de expertmeeting is weliswaar gerekend met bermhelling 1:8, maar het is technisch mogelijk en haalbaar met de gewenste veiligheid om met een flauwere bermhelling te werken. Ook de geometrie zoals PPW voorstelt.
 - Indien bovengenoemde geometrie van het PPW wordt gebruikt past deze optie van kleibekleding wél binnen KRK en daarmee binnen PPW
 - In het geval het ontwerp onverhoopt niet exact binnen KRK pas, en daarmee niet binnen monumentenvergunning, is het verzoek om de "bestuurlijke vraag" voor te leggen aan GS en PS of een éénmalig reparatieverzoek goed te keuren om de "groene dijk" voor Uitdam mogelijk te maken.
 - o Géén nieuwe ter inzagelegging nodig, waardoor de bezwaren- en beroepstermijnen op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht niet van toepassing zijn.
- Geen hogere financiën: Het toepassen van minder steen zou eerder een kostenbesparing kunnen opleveren dan een kostenstijging.
- Voldoet aan wettelijke normen: het minder hoog doortrekken van de steenzetting voldoet aan de wettelijke normen (Waterwet 2017)
 - o De wettelijke normen voor het veiligheidsniveau van een dijk in Nederland zijn vanuit de Waterwet al zodanig dat deze alle Nederlanders en bijbehorende economie beschermt. Dus ook de 1,2 miljoen Noord-Hollanders en haar economie.
- Maatgevende omstandigheden en erosiebestendigheid geven wél ruimte:
 - o De maatgevende omstandigheden waarmee HHNK-rekening houdt, zijn de gecombineerde en volgtijdelijke risico's:
 - hoog meerpeil van + 1 meter voor 30 dagen achter elkaar, gecombineerd met Noordoosten windkracht 5-7Bft.

- hoog meerpeil + 1 meter zou kunnen ontstaan als de rivieren de “maximale afvoer” afgeeft (bijvoorbeeld de Rijn) en dan de Maaslandkering tegelijkertijd door Westerstorm dicht moet. Dan komt het overtollige water het IJsselmeer in. Als het IJsselmeer, door hoge waterstand op zee, het overtollige water niet naar zee kan spuien, moet het IJsselmeer overtollig water spuien naar het Markermeer. En als er dan windkracht 5Bft Noordoosten is, dan handhaaft het HHNK het criterium dat 0% schade (erosie) mag optreden.
- De wetgeving heeft sinds 2017 de reststerkte benadering ingevoerd. Eenvoudig gezegd laat deze wettelijke normering enige erosie toe binnen een bepaalde tijdsduur (hydraulische belasting), mits tijdig (binnen vastgesteld tijdsbestek) en veilig herstel mogelijk is, zodat de dijk aan de wettelijke normen blijft voldoen.
- De huidige kennis over erosie bestendigheid van kleibekledingen met gras is toereikend om een voldoende veilige dijk te realiseren volgens de wettelijke normen
- Echter mét de ervaring van het huidig onderzoek van Deltares naar kleibekleding met gras, wordt verdere optimalisatie mogelijk. En zal een nog grotere veiligheidsmarge mogelijk zijn. Het onderzoek van Deltares (Project Overstijgende Verkenning Waddenzeedijk) levert naar verwachting begin 2022 de vereiste rekenmodellen en toetsing door ENW op.
- De Markermeerdijken kennen andere maatgevende omstandigheden dan onze Waddenzeedijken, daarom is 1:1 vertaling niet mogelijk. In praktijk is dat voor veel onderzoeken het geval. Echter de inschatting van de experts is dat de resultaten goed vertaalbaar zijn naar de situatie in Uitdam en daardoor snel van toepassing zijn voor het ontwerp van Uitdam.
- De experts verwachten dat met enige inspanning van de experts en AMMD de inzichten, kennis en bijbehorende gevalideerde modellen binnen redelijke termijn beschikbaar zijn voor toepassing op het ontwerp in Uitdam
 - Een vergelijkbare werkwijze is toegepast op de rivierdijken. Bij langdurig hoogwater zouden met de standaard rekenregels (zoals nu ook door HHNK op de dijk bij Uitdam toegepast) grote delen van de rivierdijk moeten worden afgekeurd op basis van erosie van het buitentalud. Met een meer geavanceerde benadering (en meer kennis) is dit niet meer het geval.
- De doorvertaling van de resultaten en definitieve adviezen naar modellen en toetsing door ENW worden begin 2022 verwacht. Nogmaals, de resultaten van de POV Waddenzeedijken zijn niet nodig om nu een veilige dijk met kleibekleding en gras, conform de wettelijke normen, te realiseren.
- Deltares en het Kennis Platform Risicobenadering hebben in 2017/2018 op basis van een traditioneel ontwerp en toen beschikbare modellen, waarin geen ruimte was om rekening te houden met de kleilaag, de hoogte van de steenbekleding geadviseerd. Na 2018 wordt dit wel gedaan en leidt dus ook tot andere uitkomsten, waardoor de steenbekleding niet tot + 1.50m hoeft door te lopen. Waardoor het niet noodzakelijk is dat een berm die op + 0.6 NAP start geheel in steenbekleding uit te voeren en toch een veilige dijk te realiseren die aan de wettelijke normen voldoet.
- In het ontwerp met kleibekleding, waarbij de steenbekleding dus minder hoog wordt doorgetrokken, wordt uitgegaan van een kleilaag van 1 meter, met verwachte uitlooptmogelijkheid tot 2 meter. Dit is een zeer substantiële kleilaag en voldoet aan de constructie-technische randvoorwaarden.
- De erosiebestendigheid van de grasmat geldt ongetwijfeld voor het gehele dijklichaam, dus het binnentalud, de kruin, het buitentalud en de berm zowel in het huidig PPW-ontwerp als in het ontwerp met kleibekleding met gras. De dijk is een onderdeel van het leven in Uitdam, maar dat geldt alleen voor de kruin van de dijk, die wordt benaderd middels een trap. Het talud is te steil om daar tegenaan te klimmen of vanaf te dalen. Op de kruin staat de picknicktafel en een stoel. De steiger ligt op het Basalton-ondertalud, niet op de berm. De discussie gaat natuurlijk over de erosiebestendigheid van de grasmat op de glooiende berm, echter daar zal geen intensief gebruik zijn en kan een gesloten en erosiebestendige grasmat gerealiseerd worden.

- Uit grootschalige erosieproeven die gedaan zijn en nog lopen blijkt de erosiebestendigheid van gras veel hoger zijn dan vooraf vanuit technische perspectief werd verwacht. Vanuit biologisch perspectief is dit niet onverwacht omdat door diepgaande en uitgebreide wortelstelsels de combinatie van grassen en kruiden niet alleen de biodiversiteit verbetert maar ook de erosiebestendigheid.
- Een goed beheerde en gesloten grasmat wordt via de wettelijk verplichte WBI2017 beoordeeld

Kortom, het ontwerp van een dijk waarbij de steenbekleding minder hoog doorloopt en kleibekleding met gras wordt toegepast, is mogelijk waarbij het risico dat bij een langdurige, zware storm, de grasmat en klei erodeert klein, zeer klein is en zeker binnen de wettelijke normen valt, waarbij ook onze veiligheid kan worden gegarandeerd.

Pilot vergroening op en tussen de Basaltonzuilen.

DRU/DKZ zijn zeer dankbaar voor de geboden mogelijkheid voor de pilot om te proberen de 15,4 meter beton en steen enigszins een "groene uitstraling" te geven. In de georganiseerde ateliers onder onafhankelijk voorzitterschap wordt met een positieve instelling samengewerkt door PNH, HHNK/AMMD, bewoners en expert. Tegelijkertijd moeten we ook realistisch met elkaar zijn. Het is een pilot, het is niet eerder gedaan. Er zal geen soortgelijke vergroening kunnen plaatsvinden zoals deze nu is.

- Er worden géén doorgroei-keien of stenen geplaatst (zoals soms op afbeeldingen wordt getoond) maar nauw aan elkaar sluitende Basaltonzuilen, met zeer smalle voegen, die machinaal 1x1 meter worden gezet
- De ruimte tussen de Basaltonzuilen (voegen) is zeer beperkt
- De Basaltonzuilen zijn ook gelijkmatig, waarbij de Basaltblokken door hun ongelijkmatigheid meer ruimte bieden zodat zand blijft liggen en meer en verschillende soorten zich kunnen hechten en groter van formaat kan groeien.
- Het beheer zal erop gericht zijn dat de steenbekleding te allen tijde zichtbaar en 'inspecteerbaar' is. Nieuwe technologieën, zoals sensoren of glasvezel in de dijk, waarnemingen met infrarood, drones etc. zijn nog niet in scope voor dit project.

Veel zal afhangen van het beheer, onderhoud en inspectie, dat zal moeten worden aangepast om "het groen" echt een kans te geven. Daarnaast zal een meerjarige (5 jaar) monitoring en bijsturing nodig zijn om de kans op succes te vergroten.

Voor de voorbereiding van de pilot zijn de ateliers met provincie, HHNK/AMMD bewoners en de dijkvegetatie-expert inmiddels afgerond en wordt een rapport opgesteld. De financiering moet nog worden geregeld alsmede de positieve bestuurlijke besluitvorming.

Conclusie Periode 5 Expertmeeting 2020 tot heden

De teneur rond de verkenning van de "kleiwig" is niet om te onderzoeken wat wél kan, maar is vooral gericht om te "bewijzen" dat het niet kan. Alle argumenten lijken uit de kast te worden gehaald om te staven dat verdere verkenning van de oplossing niet zinvol is.

Het proces van de expertmeeting is niet transparant en niet goed geborgd geweest, waardoor besluitvorming op basis van onvoldoende en eenzijdige informatie heeft plaatsgevonden.

De keuzes die het HHNK heeft gemaakt bij de afronding en vastlegging van de expertmeeting zijn niet te volgen.

Het spoor om te komen tot een oplossing is secundair aan het primaire spoor van AMMD/HHNK het doorduwen van het betonstenen PPW-ontwerp, terwijl het geen enkel draagvlak heeft.

De vraag is ook waarom de "keringbeheerder" HHNK *"in ons land, met zijn rijke historie en cultuur, ook in het dijklandschap, een open blik voor ons cultureel erfgoed en de bijbehorende ruimtelijke kwaliteit*

belangrijk is, met een pleidooi om bij beslissingen over dijkversterkingen de kwaliteit van de ruimtelijke inrichting en inpassing een expliciete plek te geven in de uiteindelijke afweging" (citaat van DC advies en huidig Deltacommissaris), dan de afweging maakt voor een ontwerp van 15,4 meter beton en steen voor een dorp in een unieke setting.

De experts – ondanks alle tegenwind – volhouden in hun advies dat er een oplossing voor handen ligt. Het HHNK blijft vasthouden aan de door haar bepaalde criteria voor de risico's, terwijl het alternatief ook aan de wettelijke veiligheidsnormen voldoet. De Deltacommissaris zegt daarover: *Een andere variant, de kleiwig-variant, is ook afgefallen omdat het hoogheemraadschap risico's ziet ten aanzien van de waterveiligheid onder maatgevende extreme situaties.*

In bovenstaand betoog zijn alle argumenten tegen de kleibekleding met gras weerlegt.

De Deltacommissaris ziet tot op heden voor zichzelf geen rol, zoals hij verwoordt in zijn brief aan bewoners. De Deltacommissaris geeft aan "mocht onverhoopt blijken dat de beoogde oplossing op gespannen voet staat met het advies van de DC, dan zou dit worden teruggedraaid. De Deltacommissaris ziet daar tot op heden geen aanleiding toe.

Misschien na het lezen van dit dossier, zou je de conclusie kunnen trekken, terug naar de tekentafel. Maar iedereen begrijpt dat dát niet mogelijk meer is zonder enorme financiële offers.

De Deltacommissaris refereert in zijn brief dat er een visualisatie getoond met daarbij expliciet aangegeven dat zo'n visualisatie niet moet worden gezien als eindbeeld

De door de DC genoemde visualisatie is visualisatie uit 2017 (links) versus de uitwerking met Basalton in 2019.

Maar is dit niet toch een deja vu? Is dit een vergelijkbare situatie als in 2016/2017 toen de constructieve oplossing niet bespreekbaar was en niet werd onderzocht, terwijl evident was dat het een betere oplossing was. In samenwerking met de toenmalige deltagcommissaris bleek binnen 4 maanden de constructieve oplossing haalbaar.

Anno 2020/2021 is wederom evident dat de kleibekleding met gras een betere oplossing is dan 15,4 meter beton en steen. Maar ook deze oplossing wordt niet serieus onderzocht. Is het mogelijk dat "de wijze man" wederom een doorbraak kan realiseren in dit uiterst pijnlijke dossier, voor álle betrokkenen? Het is niet ondenkbaar dat binnen een paar maanden de kleibekleding met gras toch haalbaar blijkt. De experts geloven er wel in.

Het is onbegrijpelijk dat dit de uitkomst zou zijn van bijna 15 jaar burgerparticipatie door zeer betrokken bewoners. Laat het tij keren.